Ege Üniversitesi Yayınları
Edebiyat Fakültesi Yayın No: 225

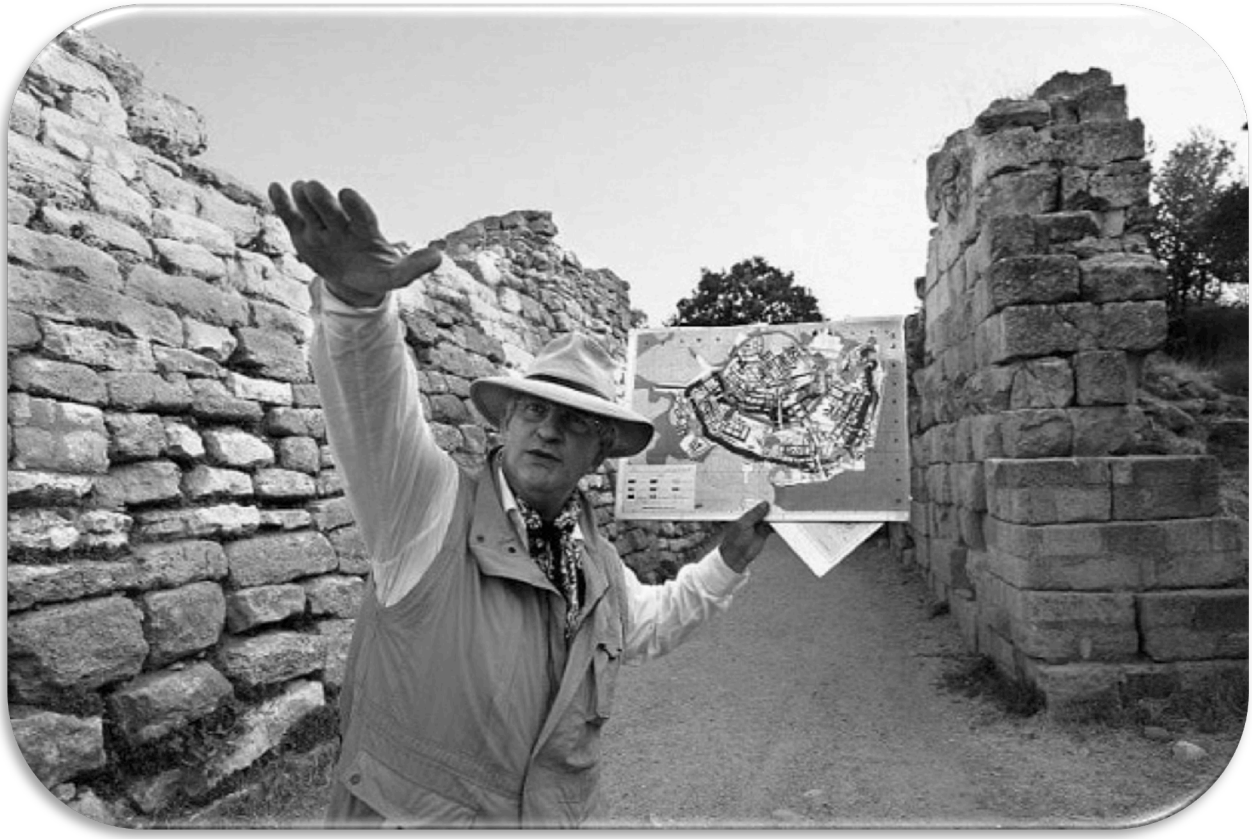
Manfred Osman KORFMANN Anısına
ARKEOLOJİ - PALEOCOĞRAFYA - JEOARKEOLOJİ ARAŞTIRMALARI
II

EDİTÖRLER

Rüstem ASLAN & Ertuğ ÖNER

Bornova – 2023

Ege Üniversitesi Yayınları
Edebiyat Fakültesi Yayın No: 225

Manfred Osman KORFMANN Anısına
ARKEOLOJİ - PALEOCOĞRAFYA - JEOARKEOLOJİ ARAŞTIRMALARI
II

EDİTÖRLER

Rüstem ASLAN & Ertuğ ÖNER

Bornova – 2023

“Manfred Osman KORFMANN” Anısına

ARKEOLOJİ - PALEOCOĞRAFYA – JEOARKEOLOJİ ARAŞTIRMALARI II

Aramızdan ayrılışının onsekizinci yılında,

Manfred Osman Bey'e en içten sevgi, saygı ve minnetlerimizle

Işıklar içinde uyu…

“Manfred Osman KORFMANN” Anısına
ARKEOLOJİ - PALEOCOĞRAFYA – JEOARKEOLOJİ ARAŞTIRMALARI
II

Editörler

Rüstem ASLAN & Ertuğ ÖNER

Ege Üniversitesi Yayınları

“Manfred Osman KORFMANN” Anısına

ARKEOLOJİ – PALEOCOĞRAFYA – JEOARKEOLOJİ

ARAŞTIRMALARI

II

Editörler

Rüstem ASLAN & Ertuğ ÖNER

Baskı Düzenleme

Rifat İLHAN

E-ISBN: 978-605-338-441-0

Ege Üniversitesi Üst Yayın Komisyonu’nun 30.11.2023 tarih ve 05/13 sayılı kararı ile basılmıştır.

Eserin bilim, dil ve her türlü sorumluluğu yazarına/editörüne aittir.

© Bu kitabın tüm yayın hakları Ege Üniversitesi’ne aittir. Kitabın tamamı ya da hiçbir bölümü yazarının önceden yazılı izni olmadan elektronik, optik, mekanik ya da diğer yollarla kaydedilemez, basılamaz, çoğaltılamaz. Ancak kaynak olarak gösterilebilir.

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Sertifika No: 52149

Ege Üniversitesi Yayınları

Ege Üniversitesi Basım ve Yayınevi
Bornova -İzmir
Tel: 0 232 342 12 52
E-posta: basimveyayinevisbm@mail.ege.edu.tr

Yayın Link
https://basimveyayinevi.ege.edu.tr

Baskı: Aralık, 2023

Bu eser, Creative Commons Atıf 4.0 Uluslararası lisansı (CC BY-NC-ND) ile lisanslanmıştır. Bu lisansla eser alıntı yapmak koşuluyla paylaşılabilir. Ancak kopyalanamaz, dağıtılamaz, değiştirilemez ve ticari amaçla kullanılamaz.

This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International license (CC BY-NC-ND). Under this license, the text can be shared with the condition of citation. However, it cannot be copied, distributed, modified or used for commercial purposes.

İçindekiler

Sunuş

Rüstem ASLAN & Ertuğ ÖNER.....XI

Prof. Dr. Manfred Osman KORFMANN (Biyografi).....XV

Prof. Dr. Dr. Manfred Osman Korfmann ve Troya Kazıları

Rüstem ASLAN.....LVII

Prof. Dr. Manfred Osman KORFMANN'ın Jeoarkeoloji Çalışmalarına Katkıları

İlhan KAYAN.....LXIII

Arkeolojinin Kader Tepesi Troya

Rüstem ASLAN.....LXIX

ANILARLA OSMAN BEY LXXI

ARKEOLOJİ - PALEOCOĞRAFYA – JEOARKEOLOJİ ARAŞTIRMALARI II CXXIII

Atina'da Ne Oldu? "Priamos Hazineleri" ve Osmanlı Devleti'nin Tutumu

Rüstem ASLAN.....1-10

Troya ve Çevresinde Paleocoğrafya Araştırmaları ve Jeoarkeolojik Değerlendirmeler

İlhan KAYAN.....11-60

Erenköy Hastanesi ve Troya Kazıları

Rüstem ASLAN.....61-66

Geç Tunç Çağı Troya Savunma Hendeği Araştırmalarına Jeoarkeolojik Katkılar

İlhan KAYAN, M. DOĞAN, R. İLHAN, A. KARADAŞ, D. Doğu YAVAŞLI, R. ASLAN...67-92

Çanakkale Savaşları Sırasında Troya

Rüstem ASLAN.....93-98

İda Dağı: Coğrafyası, Tarihi, Arkeolojisi ve Mitolojisi

Reyhan KÖRPE.....99-122

Ionia ve Knidos Territoryumundan Hellenistik-Roma Şarap-Zeytinyağı Pres Taşları

Numan TUNA 123-140

Yünün Altına Yolculuğu

Can Yümni GÜNDEM 141-152

Malatya Havzası'nda Arslantepe Höyüğü ile İlişkili Jeoarkeolojik Araştırmalar

Hurşit YETMEN, S. KARADOĞAN, A. AL, D. MOSCONE, C. KUZUCUOĞLU,
F. B. RESTELLİ,.....153-194

Maydos Kilisetepe Höyüğü'ndeki Yeni Verilerle Kuzeybatı Anadolu'da Geç Tunç Çağından Erken Demir Çağına Geçiş

Göksel SAZCI, D. ÇALIŞ SAZCI 195-224

Tarihöncesi Yenibademli Höyük'ten (Gökçeada/Imbros) Mollusca Kalıntıları

Halime HÜRYILMAZ 225-252

Troya Tarihi Milli Parkında Kurulan Yeni Köyler ve Yaşanan Sorunlar

Fecri POLAT 253-274

Karadeniz'in Güneydoğusunda Yeni Paleolitik Çağ Buluntu Yerleri

Hülya ÇALIŞKAN AKGÜL, D. TURAN, S. KILIÇ.....275-290

Mağara Sedimanlarının (Speleotem) Paleoiklim Araştırmalarında Önemi ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde Örnek Bir Saha Çalışması

Sabri KARADOĞAN, C. NEHME, A. AL, E. PON-BRANCHU, D. MOURALIS, C. KUZUCUOĞLU.....291-312

Afrodisias Sulak Alanında Jeomorfolojik ve Sedimantolojik Yöntemlerle Paleocoğrafya Araştırmaları ve Jeoarkeolojik Değerlendirmeler

İlhan KAYAN, E. ÖNER, M. DOĞAN, R. İLHAN 313-344

Van İlindeki Antik Yerleşmelerin Coğrafi ve Arkeolojik Özellikleri

Ali Fuat DOĞU, E. AKKÖPRÜ, Ş. GÖKAYDIN 345-372

Smyrna Agorasında Paleocoğrafya ve Jeoarkeoloji Araştırmaları

Aylin KARADAŞ, S. VARDAR, R. İLHAN, E. ÖNER, A. ERSOY 373-408

Ilısu Barajı ve HES Projesi Kapsamında Siirt çevresinde Botan, Kezer ve Başur Çayı Vadilerinde Yapılan Jeomorfoloji-Jeoarkeoloji Çalışmaları

Sabri KARADOĞAN, G. KOZBE, H. SAĞLAMTİMUR, A. AL, A. GÜNGÖR,.....409-436

Hatay'ın Samandağ Kıyılarında Tarih Çağlarındaki Tektonik Hareketliliği Yansıtan Biyolojik - Jeomorfolojik Oluşumlar

İlhan KAYAN.....437-462

Daskyleion ve Çevresinde Paleocoğrafya ve Jeoarkeoloji Araştırmaları (Manyas-Balıkesir)

Rifat İLHAN, M. DOĞAN, A. KARADAŞ, S. VARDAR, E. ÖNER, K. İREN...463-490

Uğurlu-Zeytinlik Höyük Çevresinde Paleocoğrafya ve Jeoarkeoloji Araştırmaları (Gökçeada-Çanakkale)

Aylin KARADAŞ, R. İLHAN, S. VARDAR, E. ÖNER, B. ERDOĞU...491-512

Kyaneai Antik Kenti ve Çevresinde Paleocoğrafya ve Jeoarkeoloji Araştırmaları (Kaş-Antalya)

Ertuğ ÖNER 513-532

Tepecik Höyüğü Çevresinde Paleocoğrafya ve Jeoarkeoloji Araştırmaları (Çine-Aydın)

Rifat İLHAN, A. KARADAŞ, S. VARDAR, E. ÖNER, S. GÜNEL 533-552

Türkmen-Karahöyük (Çumra-Konya) Erken Tunç Çağı Yerleşmesinin Jeoarkeolojik Bir Yaklaşımla Değerlendirilmesi

Levent UNCU, E. KARAKOCA.....553-562

Ödemiş Yaylalarında Paleocoğrafya ve Jeoarkeoloji Çalışmaları

Serdar VARDAR, E. GÜZEL, N. A. SEVİN, V. SEVİN, A. S. GÜLER.....563-588

Gediz Deltasının Paleocoğrafyası ve Panaztepe'nin Jeoarkeolojisi

Rifat İLHAN, S. VARDAR, A. KARADAŞ, E. ÖNER, İ. KAYAN, Ü. ÇAYIR.....589-646

Alazani Vadisi ve Didi Gora Höyüğü Çevresinde (Tiflis-Gürcistan) Paleocoğrafya - Jeoarkeoloji Araştırmaları

Ertuğ, ÖNER, L. UNCU, S. VARDAR, B. HOCAOĞLU. 647-666

Finike Ovasının Paleocoğrafyası ve Limyra Antik Kentinin Jeoarkeolojisi (Finike-Antalya)

Ertuğ ÖNER 667-690

Ekşi Höyük Çevresinde (Çal-Denizli) Paleocoğrafya ve Jeoarkeoloji Araştırmaları

Rifat İLHAN, A. KARADAŞ, S. VARDAR, E. ÖNER, F. DEDEOĞLU 691-740

Karşıyaka ve Alsancak Deltalarının Orta Holosen Kıyı Çizgisi ve Paleocoğrafya Değerlendirmeleri

Serdar VARDAR, E. KARA, D. DEMİREL, A. S. GEZER 741-754

Teos ve Çevresinde Paleocoğrafya ve Jeoarkeoloji Araştırmalarına Paleontolojik Analizlerin Katkısı

Serdar VARDAR, R. İLHAN, E. ÖNER, M. KADIOĞLU.....755-812

Büyük Dere Vadisi Aşağı Bölümünün Alüvyal Jeomorfolojisi ve Yeni Bademli Höyüğünün Paleocoğrafya - Jeoarkeolojisi (Gökçeada-Çanakkale)

Ertuğ ÖNER, A. KARADAŞ, B. HOCAOĞLU, S. VARDAR, R. İLHAN, L. UNCU 813-860

Asi Deltasının Paleocoğrafyasında Sabuniye ve Al Mina Höyükleri ile Seleucia Pieria'nın Jeoarkeolojisi

Beycan HOCAOĞLU, L. UNCU, E. ÖNER.....861-924

Justinianus Köprüsü Çevresinde Alüvyal Jeomorfoloji Araştırmaları ve Paleocoğrafik- Jeoarkeolojik değerlendirmeler

Serdar VARDAR, R. İLHAN, E. ÖNER 925-948

Demre Ovasının Paleocoğrafyasında Myra antik kenti, Limanı Andriake ve Sura antik kentinin Jeoarkeolojisi (Kale-Antalya)

Ertuğ ÖNER, B. HOCAOĞLU 949-988

Kaş - Demre Platosunda İlginç Bir Karstik Şekil: Divle Obruğu (Kaş-Antalya)

Ertuğ ÖNER 989-1002

YAZAR BİLGİLERİ..... 1003-1006

Maydos Kilisetepe Höyüğü'ndeki Yeni Verilerle Kuzeybatı Anadolu'da Geç Tunç Çağından Erken Demir Çağına Geçiş

Transition from the Late Bronze Age to the Early Iron Age in Northwestern Anatolia with new evidence from Maydos Kilisetepe Mound

Göksel Sazcı[1], Devrim Çalış Sazcı[2]

Özet

Kuzeybatı Anadolu'da yer alan Troia'da yapılan çalışmalarda, Geç Tunç Çağına tarihlenen Troia VI/ VIIa yerleşmelerinin en görkemli dönemlerinden birini yaşadığı tespit edilmiştir. Tüm Doğu Akdeniz Bölgesi'nde olduğu gibi Kuzeybatı Anadolu'da Tunç Çağı sonunda gerçekleşen büyük göç hareketleri nedeniyle Troia yerleşimindeki yerel kültür kesintiye uğramış ve takip eden tabakada yerleşmeye yeni gelen göçmenlerin yerleştiği anlaşılmıştır. Genel olarak bu dönem hem aktarılan yazılı belgelerin az olması hem de farklı nedenlerle iyi araştırılması yapılmadığı için "Karanlık Çağ" olarak isimlendirilir. Ege Dünyası ve Önasya'da olduğu gibi Kuzeybatı Anadolu'da hakkında kısıtlı bilgiye sahip olduğumuz ve bir başka tanımla 'Erken Demir Çağı' olarak da isimlendirilen bu dönem, Thrak kavimlerinin yak. MÖ 1200'lerde bölgeye gerçekleştirdiği göç hareketleri ile başlar ve Thrak kavim etkilerinin devam ettiği Geç Protogeometrik- Erken Geometrik döneme yani yaklaşık olarak MÖ 950- 800 yıllarına kadar devam eder. Aynı yerde uzun süre yerleşim olmadığı için, göçebe kavimlerin hüküm sürdüğü bu dönemin hem kültürel öğeleri hem de mimarisi hakkındaki veriler son derece sınırlıdır. Bölgede dönemle ilgili buluntular sadece, kazısı yapılmış bir yerleşme olan Troia'dan gelir ve bu bilgiler Troas Bölgesi yakın ve uzak çevresinde yapılan araştırmalar için rehber niteliğindedir. Günümüzde Çanakkale Boğazı'nın Avrupa yakasında bulunan Maydos Kilisetepe Höyüğü yerleşmesinde yapılan çalışmalarda da hem Geç Tunç Çağı hem de Erken Demir Çağı ile ilgili yeni bilgilere ulaşılmıştır. Elde edilen bu yeni bilgiler, bölgede Geç Tunç Çağı ve Erken Demir Çağı ile ilgili Troia yerleşmesinden bilinen buluntularla kısmen benzerlik gösterirken, bazı özellikleri ile Maydos yerleşmesine özgü daha farklı sonuçlar da ortaya koymuştur. Bu çalışmada sunulan verilerle Kuzeybatı Anadolu'da üzerine az bilgi sahibi olduğumuz 'Karanlık Çağ' biraz daha aydınlatılmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Troia, Maydos Kilisetepe Höyüğü, Geç Tunç Çağı, Erken Demir Çağı, Thrak Kavimleri

Abstract

Archaeological studies carried out at Troy in northwestern Anatolia have previously demonstrated that Troy VI/ VIIa, representing the Late Bronze Age, saw one of its most prosperous periods. As in the whole Eastern Mediterranean Region, the Late Bronze local Trojan culture was also interrupted due to the great migratory movements at the end of the Bronze Age in northwestern Anatolia and the following settlement was subsequently inhabited by newcomers. In general, this new level is labeled the "Dark Age" both because of the scarcity of written documents and the lack of research for various reasons. This period, also known as the "Early Iron Age," begins with the arrival of Thracian tribes in the region around 1200 BC and lasts until the Late Protogeometric-Early Geometric Period, i.e., around 950-800 BC, when the influences of the Thracian newcomers continue. Since there was no continuous settlement in the same place during this period, our archaeological knowledge of the material cultural elements and architecture

[1] Prof. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, İnsan ve Toplim Bilimleri Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Çanakkale/Türkiye. e-mail: gsazci@comu.edu.tr

[2] Devrim Çalış Sazcı, M.A., Maydos Kilisetepe Höyüğü Kazı Projesi, Türkiye. e-mail: devrimcalis@hotmail.com.

• Bu vesile ile danışmanlığında lisans eğitimi, yüksek lisans ve doktora çalışmalarımızı tamamladığımız değerli hocamız Prof. Dr. Manfred Osman Korfmann'ı minnetle anıyoruz.

of these newcomers is quite limited. Finds related to this period have previously come only from Troy, which has been a key excavated site that guides the research related to the Troad and its surroundings. The excavations conducted at the mound of Maydos Kilisetepe, located on the European side of the Dardanelles, also yielded new data on both the Late Bronze Age and the following Early Iron Age. Although the new Late Bronze Age and Early Iron Age data is more or less similar to that of Troy, excavations also revealed features that are peculiar to Maydos Kilisetepe. This work in this context aims to present new data on this so far vaguely understood Dark Age of northwest Anatolia.

Keywords: Troia, Maydos Kilisetepe Mound, Late Bronze Age, Early Iron Age, Thracian tribes

Giriş

Kuzeybatı Anadolu'da Geç Tunç Çağı olarak isimlendirilen dönem 'Homeros'un Troiası' olarak da bilinen ve uzun yıllardır araştırması yapılan Troia yerleşmesinde Troia VI dönemi olarak tanımlanır. Troia VI yerleşmesi güçlü savunma duvarları, anıtsal girişleri ve yapıları, sitadel ve aşağı şehir yerleşmesi ile arkeolojik olarak iyi araştırılmış bir dönemdir. Ayrıca yine Geç Tunç Çağında (MÖ 17- 13. yy) Orta Anadolu'da hüküm sürmüş Hititlerin, Batı Anadolu'ya karşı düzenledikleri sefer ve siyasi ilişkileri arşivlerine kaydettikleri yazılı kaynaklardan bu dönemle ilgili hem yerleşmenin siyasi yapısı hem de bölgenin tarihi coğrafyası hakkında da fikir edinmek mümkündür (Latacz ve Starke, 2006, s. 57-70). Yaklaşık olarak MÖ 1300'lerde bir deprem felaketi neticesinde tahrip olan yerleşme (Blegen, Caskey ve Rawson, 1953, s. 15, s. 20), depremi atlatan insanlar tarafından tekrar onarılarak Troia VIIa yerleşimi olarak varlığını sürdürür. Kültürel olarak Troia VI ve VIIa arasında kullanılan seramik türlerinin yoğunluk farkından başka büyük bir değişiklik yoktur. Troia VIIa yerleşimi sonunda bir yangın tabakası tespit edilmiştir. C14 ölçümleri ile MÖ 1180/1190 yıllarına tarihlenen bu yangın tabakası içerisinde çok sayıda sapan taşı ile birlikte ok uçları da bulunduğundan doğal bir afetten daha çok dışarıdan gelen bir saldırı sonucunda oluştuğu düşünülmektedir (Becks, Hnila, Pieneiazek Sikora, 2006, s. 181). Troia VIIa tabakası bölgede Geç Tunç Çağının son evresini oluşturur. Bu tabakanın üzerine gelen ve Erken Demir Çağına (MÖ 12.-10.yy) tarihlenen Troia VIIb tabakasının içerisinde ise daha önce yerleşimde görülmeyen mimari unsurlarla birlikte, benzerlerine Balkanlar'da rastlanılan seramik türleri görülür. Kuzeybatı Anadolu'da üzerine en az bilgi sahibi olduğumuz ve en az araştırılan dönem Erken Demir Çağıdır. MÖ 12. yüzyılın başlarında Hitit İmparatorluğu'nun çökmesi ile Erken Demir Çağında Anadolu'nun birçok bölgesinde olduğu gibi Batı ve Kuzeybatı Anadolu ile ilgili yazılı kaynaklardan sağlanan bilgi akışı da kesilir. Bu yüzden Kuzeybatı Anadolu Erken Demir Çağı dönemi ile ilgili bilgiler günümüze kadar yalnızca arkeolojik kazılarda elde edilmiş buluntularla sınırlıdır. Günümüze kadar bu dönemle ilgili bölgedeki, hatta tüm Anadolu'daki en erken arkeolojik buluntular Troia kazılarından bilinir. Bu kazılarda Erken Demir Çağın materyal kültür özellikleri belirlenmiş ve hem Troia'nın yakın çevresi hem de daha uzak mesafelerdeki yerleşimler için bu özellikler belirleyici olmuştur. Son yıllarda Troia yerleşiminden kuş uçumu yaklaşık 35 km'lik bir mesafede bulunan Maydos Kilisetepe Höyüğü yerleşmesinde de hem Geç Tunç Çağına hem de Erken Demir Çağına tarihlenen tabakalar tespit edilmiştir. Bu çalışmada Geç Tunç Çağına ve Erken Demir Çağına tarihlenen Maydos V. ve IV. tabaka buluntuları ile Troia VI/ VIIa ve Troia VIIb tabakaları karşılaştırılıp, benzerlik ve farklılıklar üzerine tartışılacaktır.

Troia Yerleşmesinde Geç Tunç Çağı, Troia VI/ VIIa Tabakası

İlyada'ya konu olan olayların gerçekleştiği dönem olarak düşünüldüğünden "Homeros'un Troiası", Troia tabakaları arasında en görkemlisi olarak kabul edilmesi nedeniyle de "Trioa Yüksek Kültürü" olarak tanımlanan Troia VI Tabakası (Korfmann, 2001a, s. 348), Orta Tunç Çağın geç evrelerinde (yak. MÖ 1750) başlar ve Geç Tunç Çağı boyunca devam eder. Heinrich Schliemann'ın ilk dönem kazılarında pek fark edilmeyen, Roma ve Hellenistik tabakalarla birlikte yerleşmenin merkezinde yaptığı kazılarda bu dönemden, yerleşme tarihi için pek önemi olmayan "Lidya

Yerleşmesi (*Lydische Ansiedlung*)" olarak bahsetmiş ve buluntularını da dönemin arkeoloji bilgi birikimi ile İtalya'daki Etruria Bölgesi buluntuları ile karşılaştırmaya çalışmıştır (Schliemann, 1884, s. 214-216; Pavuk, 2020, s. 17-18). Son dönem kazılarında Miken seramikleri ile birlikte dikkati çeker miktarda gri seramik ele geçmesi sebebi ile ayrı bir dönem olarak değerlendirilmesi gerektiğini düşünmüştür. Ancak Troia VI döneminin tanımlanması, son yıllarında birlikte çalıştığı mimar Wilhelm Dörpfeld'in H. Schliemann'ın ölümünden sonra 1893-94 yıllarında Troia'da yaptığı çalışmalarla gerçekleşmiştir (Dörpfeld, 1894). Dörpfeld Troia VI savunma duvarının yapım evrelerine göre üç yapım aşaması olduğunu belirtmiş ancak bunu yerleşim içerisindeki buluntulara taşımamıştır. Carl W. Blegen'in Troia kazılarının sonunda yerleşimin tümü için geçerli Erken, Orta ve Geç olmak üzere üç genel alt evresi olduğu anlaşılmıştır (Blegen, Boulter, Caskey ve Rawson, 1958, s. 12 ff.). Her üç evrede de yerleşmenin etrafı taş temel ve kerpiç üst yapıdan oluşan savunma duvarı ile çevrilidir (Dörpfeld, 1902, s. 119 ff.; Klinkott 2004, s. 45 ff.; Becks, 2006, s. 155-156) (Şekil 1). En erken evreden itibaren savunma duvarı üzerinde testere dişi denilen ve surun yerleşim etrafında stabil bir biçimde dönmesini sağlayan çıkıntılar vardır (Şekil 2). Orta evreden itibaren sur eğimli inşa edilerek daha da bir stabil hala gelmiştir. Son evrede ise 4-5 m genişliği ve neredeyse 8 m'ye ulaşan taş temeli, ustalıkla şekillendirilmiş testere şeklinde çıkıntıları ve yak. 530 m tespit edilebilen uzunluğuyla anıtsal bir görünüm kazanmıştır (Becks, 2006, s. 155-156). Surun kuzeydoğu kısmında, tam sahile inen dik yamacın başladığı yerde ise sarnıç diyebileceğimiz büyükçe bir kuyuyu çevreleyen bir bastiyon yer almaktadır. Yerleşmede surun üzerinde dört tane kapı yeri tespit edilmiştir. Güney kısımdaki kapı yerleşmenin ana kapısıdır ve arabalı geçişler için uygundur. Diğer kapılardan rampa ve merdivenlerle yerleşim içerisine ulaşmak mümkündür. Bu kapılardan doğuda bulanan kapıya her iki tarafı duvarla çevrili bir koridordan geçerek ulaşmak mümkündür. Yine bu alanda savunma amaçlı bir de kule inşa edilmiştir. Daha önce sadece bir bastiyonla desteklenen güneydeki ana kapıya yak. MÖ 1300'lerde gerçekleşen depremden sonra Troia VIIa döneminde devasa bir kule eklenerek güçlendirilmiştir (Blegen vd., 1953, s. 15, s. 20; Becks, 2006, s. 156) (Şekil 3-4). Kulenin önüne de muhtemelen Tanrıları sembolize eden steller konulmuştur. Bunun yanısıra yine Troia VIIa döneminde ana kapının zeminine yassı taşlar döşenmiş, taşların altına da atık suyun dışarıya atıldığı bir kanalizasyon sistemi inşa edilmiştir. Ayrıca depremden sonra güneydoğudaki kapılardan bir tanesi de örülerek kapatılmıştır (Blegen vd., 1958, s. 122; Korfmann, 2001b, s. 14; Becks, 2006, s. 156) (Şekil 4). Surun yaklaşık olarak 700 m güneyinde ve batısında anakayaya oyulmuş, 2 m derinliğinde ve 4 m genişliğinde hendekler bulunmuştur (Jablonka, 1996, s. 70; Korfmann, 2001c, s. 397: Becks, 2006, s. 157). Hendeğin bazı kısımları yak. 10 m genişliğinde geçit oluşturması için kazılmadan bırakılmıştır (Jablonka 1996, s. 68; Becks, 2006, s. 158). Bu hendekler muhtemelen MÖ 2. binin en etkili savaş silahı olan savaş arabalarına karşı engel oluşturmak amacı ile inşa edilmiş olmalıdırlar. Hendeklerin hemen arkasında ahşap çitlere ait direk yerleri tespit edilmiştir. Hendekle sur arasındaki mesafe yaklaşık 305.000 m^2'dir (Becks 2006, s. 157). Yapılan ölçümlere göre bu büyüklükteki bir alanın 5.000- 10.000 arasında nüfusu barındırabileceği tahmin edilmektedir (Bintliff 2002, s. 160, Fig. 1). Troia VIIa döneminde ise hendeklerin yaklaşık olarak 100 m güneyinde ikinci bir hendek inşa edilmiştir (Jablonka, 1996, s. 78; Becks, 2006, s. 157-158). Mimari olarak aşağı şehirde, kaleye yakın evlerin taş temel kerpiç üst yapıdan oluştuğu, kaleden uzaklaştıkça hendeklere yakın kısımlarda ise ahşaptan inşa edildiği anlaşılmıştır.

Kalede surun iç kısmında ise teraslar üzerinde birbirinden bağımsız yapılar inşa edilmiştir. Evler yüksek kalın taş temel ve kerpiç üst yapılıdırlar. Plan olarak megaron ve megaronumsu planlıların (VIA, VIB, VIC, VIG) yanı sıra çok katlı "L" planlı (VIM) ya da destek direk yerlerinden çok katlı oldukları anlaşılan dikdörtgen planlı (VIE, VIF, Pillerhouse (Direkli Ev) evler vardır (Dörpfeld 1902, s. 151 ff.; Blegen vd., 1953, s. 198 ff.; Becks, 2006, s. 156) (Şekil 1). Evler sur boyunca uzanan birinci teras üzerinde tespit edilmiştir. Yalnızca doğu kısımda kısmen ikinci

teras üzerinde evler vardır. Diğer teraslar ve dini idari yapıların bulunmuş olması muhtemel merkezdeki yapılar MÖ 3. yüzyılda inşa edilen Athena Tapınağı yapımı sırasında gerçekleşen antik teraslama çalışmalarında yok olmuşlardır. Troia VIIa döneminde ise depremden sonra ayakta kalabilen bazı anıtsal boyuttaki yapılar onarılarak kullanılmaya devam edilmiş, daha önce sur ile anıtsal boyuttaki yapılar arasında kalan ve cadde olarak kullanılan alana daha küçük boyutlarda ince uzun yapılar inşa edilmiştir (Blegen vd., 1958; Becks, 2006, s. 156-157) (Şekil 4). Bu yapıların içerisinde çok sayıda pithos bulunması nedeniyle büyük bir kısmının depo olarak kullanıldığı, bir kısmının içerisinde de ocak, öğütme taşları ve dokuma tezgâhı ağırlıkları bulunması sebebiyle günlük hayatın sürdürüldüğü mutfak ve atölye olarak kullanıldığı sonucuna varılmıştır (Becks ve Guwoska, 2004, s. 121).

Seramik olarak Troia VI erken dönemlerden itibaren *Anadolu Gri Malı* olarak bilinen, gri renkli yoğun mika katkılı kaliteli bir seramik dikkati çeker (Şekil 5). Yaygın olarak kullanılan gri seramiğin metal (gümüş) kapları taklit ettiği düşünülür (Becks 2006, s. 159). Troia VI orta dönemlerinden itibaren ise *Tan Ware* olarak bilinen, hamuru ve üretim tekniği Anadolu gri mal ile aynı olan ancak pişirim tekniği bakımından Anadolu gri mala oranla daha yüksek oksijenli ortamda pişirilmesi nedeniyle bej renkli (ten rengi de denilebilir) olan bir mal grubu ortaya çıkar (Becks 2006, s. 159- 161) (Şekil 5). Bu iki karakteristik seramik grubunun yanı sıra yerel mutfak işlerinde kullanılan nispeten daha kaba olan mal grupları ile depolama amaçlı kullanılan pithoslar vardır. İthal seramik grupları Troia VI/ VIIa'da nispeten azdır. Troia VI erken dönemlerinde az sayıda Minos kökenli seramikler görülmektedir. Troia VI ortalarında yoğun miktarda Miken seramiği görülürken Troia VI sonlarına doğru Miken seramiğinin yerel taklitleri yapılmıştır. Ayrıca Troia VI sonlarına doğru Levant sahilleri ve Kıbrıs kökenli seramikler de bulunmuştur. İlginç olan husus ise Karadeniz ve Ege Denizi arasında stratejik bir geçiş noktasında bulunan Troia'da Karadeniz kıyısından ya da Balkanlar'dan herhangi bir buluntunun olmamasıdır.

Troia Yerleşmesinde Erken Demir Çağı, Troia VIIb Tabakası

Troia'nın ilk hafiri olan H. Schliemann Troia'da 1871- 1890 yılları arasında gerçekleştirdiği kazılarında efsanevi şehir Troia'yı bulmayı hedeflediğinden, daha çok Tunç Çağı buluntuları üzerine yoğunlaşmış, diğer dönemlere ait buluntular onun ilgisini fazla çekmemiştir. O yüzden Erken Demir Çağı buluntularıyla ilgili ilk dönem Troia kazılarında pek bilgi yoktur. H. Schliemann'ın ölümünden sonra son yıllarında birlikte çalıştığı mimar W. Dörpfeld, H. Schliemann'ın çalışmalarını tamamlamak için 1893-1894 yıllarında Troia'da tekrar kazılar yapmış ve günümüzde de hala geçerli olan Troia stratigrafisinin temellerini oluşturmuştur. Bu çalışmalarda ilk kez Erken Demir Çağına tarihlenen yerleşim geniş alanlarda açılmış ve Troia kronolojisinde hala kullanılan Troia VII dönemi olarak isimlendirmiştir (Dörpfeld, 1894, s. 64-67; Dörpfeld, 1902, s. 193-201). Troia VII döneminin ilk kez evrelere ayrımı da yine W. Dörpfeld tarafından yapılmış ve Troia VII tabakası iki evreye ayrılarak VII1 ve VII2 olarak isimlendirilmiştir (Dörpfeld, 1902, s. 183). Troia VII1 tabakası Troia VI kültürünün devamı olarak tanımlanırken, farklı mimari öğeler ve buluntular içermesi nedeniyle Troia VII2 tabakasında yeni halk göçlerinin olduğu söylenmiştir (Dörpfeld, 1902, s. 183-201). 1932-1938 yıllarında C. W. Blegen tarafından Troia'da yapılan araştırmalarda ise W. Dörpfeld tarafından yapılan ayrım bu kez Troia VIIa ve VIIb olarak isimlendirilmiş, Troia VIIa yerel Troia VI kültürünün devamı olarak görülmüş, Troia VIIb kültürü ise Troia'yı yeni iskân edenlerin kültürü olarak tanımlanmıştır (Blegen vd., 1958, s. 4 ve s. 6). Troia VIIb kültürü de yine C. W. Blegen tarafından farklı özelliklerine göre Troia VIIb1 ve VIIb2 olarak iki evreye ayrılmıştır (Blegen vd., 1958, s. 142). M. Korfmann'ın 1988- 2005 yıllarında Troia'da gerçekleştirdiği araştırmalarda ise bu dönem daha detaylı incelenmiş ve dönemin başlangıcının C14 ölçümleri ile MÖ 12. yy. başlarına tarihlenmesi mümkün olmuştur (Korfmann, 1995, s. 19). C. W.

Blegen'in Troia VIIa ve Troia VIIb1-2 dönemleri kabul edilmiş ve bunlara bir de Troia VIIb3 dönemi eklenmiştir (Korfmann, 1995, s. 22) (Şekil 6).

Troia VIIb tabakasının Erken Demir Çağına tarihlenmesi C. W. Blegen'in Troia kazıları esnasında olmuştur. Bu tabakada daha önce Troia yerleşmesinde görülmeyen ve bölgeye Thrak göçleri ile ilişkilendirilen '*Barbarian Ware*' ve *Buckelkeramik* ya da *Knobbed Ware*'olarak bilinen el yapımı iki kaba mal grubu (Blegen, vd. 1958, s. 139- 142; Becks vd., 2006, s. 181-188.) (Şekil 7) tespit edilmiş ve bu iki mal grubu bölgede Erken Demir Çağı döneminin ayıracı olarak kabul edilmiştir. Daha sonra bu ayrım baz alınarak Orta Anadolu'dan, Kara Yunanistan'a hatta Trakya üzerinden Balkanlarda Tuna Nehri'ne kadar olan bölgede yapılan kronolojilerde Erken Demir Çağının karakteristik özelliği olarak kullanılmıştır.[1]

Mimariyle ilgili ayrıntılar ise ilk dönem Troia kazılarında W. Dörpfeld tarafından gözlemlenmiştir (Dörpfeld, 1902, s. 183). W. Dörpfeld, Troia VII2 olarak isimlendirdiği tabakada yassı taşların duvar temellerinin en alt sıralarında ortostatlar gibi dik konulduğunu tespit etmiştir (Dörpfeld, 1902, s. 193-201; Blegen vd., s. 139-142; Becks vd., 2006, s. 180-188) (Şekil 8). C. W. Blegen tarafından ise bu uygulamanın her ne kadar Troia'da daha önceki tabakalarda da yapıldığı söylense de Troia VIIb tabakasından itibaren daha sistematik ve yaygın olarak kullanılmaya başlandığı belirtilmiştir (Blegen vd., 1958, s. 142). Yeni yapılan Troia kazıları sonuçlarında ise bu tip uygulamaların Troia'da mimari bir gelişimin sonucu olmadığı, Troia'da VIIb2 evresinden itibaren görülmeye başlandığı[2], ağırlıklı olarak Troia VI yerleşim planının korunduğu tespit edilmiştir. Yapılan araştırmalarda Troia VI suru boyunca dikdörtgen tek odalı (Troia VIIb1), bazen de birbirine eklenmiş birden fazla odalı yoğun yapılaşma (Troia VIIb2) ortaya çıkartılmış, bu yapılaşma nedeni ile surun savunma fonksiyonunun azalsa da, taş duvarlarla yükseltilip kullanılmaya devam edildiği, doğu girişi gibi bazı kapıların da bu dönemde kullanımdan kalktığı, ana giriş olarak güney girişinin kullanıldığı anlaşılmıştır (Dörpfeld, 1902, s. 193-201; Blegen vd., 1958, s. 139-142; Becks vd., 2006, 182-183) (Şekil 6). Ayrıca C.W. Blegen Troia'da yaptığı araştırmalarda teraslar üzerinde merkeze doğru bir yapılaşmanın söz konusu olduğunu belirtmiştir (Blegen vd., 1958, s. 141). M. Korfmann dönemi kazılarında ise bu özelliklere ilaveten Troia VIIb döneminde küçük hücre şeklindeki odalardan oluşan farklı bir yapılaşma daha tespit edilmiştir (Korfmann, 1997, s. 42-45; Pienizaek Sikora, 2002, s. 705-715) (Şekil 9- 10). Bu tip yapılar genellikle daha önce yapılaşma olmayan alanlara sıfırdan inşa edilmişlerdir (Pienizaek Sikora, 2002, s. 709). Zeminleri kısmen taş döşeli olan bu odaların içlerindeki pithos ve diğer depolama ile ilgili buluntulardan kiler olarak kullanıldıkları, üzerlerine inşa edilen ve ikinci katı oluşturan bölümün daha büyük ama daha az odalardan oluştukları sanılmaktadır (Korfmann, 1997, s. 43-45, Abb. 40-41; Pienizaek Sikora, 2002, s. 709-710). Evlerin donatıları da çok sade tutulmuştur; odalar içerisinde basit ocak yerleri, ince duvarlardan oluşan kiler olarak ayrılmış bölmeler ya da yine depolama ünitesi olarak kullanılmış pithoslar vardır (Becks vd., 2006, s. 183; Becks 2003, s. 47). Troia VI döneminde mevcut olan sitadel ve aşağı şehir düşüncesi Troia VIIb döneminde de devam etmiştir. Sur içinde kalan daha büyük evlerin değerli hammaddelerden üretilmiş yüksek refah düzeyine işaret eden objelere sahip olduğu tespit edilirken, sur dışında kalan küçük hücre şeklindeki odalardan meydana gelen kilerli evlerde, daha çok günlük hayatta kullanılan sıradan buluntular ele geçirilmiştir (Becks vd. 2006, s. 183-184).

Maydos Kilisetepe Höyüğü GeçTunç Çağı Yerleşmesi, Maydos V. Tabaka

[1] Hnila, 2012, 1-2; "Barbar Malı" olarak bilinen el yapımı kaba mal Orta Anadolu'da Gordion yerleşmesinde Thrak kavimleri göçleri ile ilişkilendirilirken özellikle Boğazköy gibi bazı yerleşimlerde ise bu mal grubunun Hitit öncesi dönemlerde bölgede var olduğu, Hitit etkisi kalktıktan sonra tekrar üretilmeye başlandığı söylenir, Genz, 2006, s. 71-80.

[2] Ayrıca bu tip uygulamaların daha çok Bulgaristan'da MÖ 12-13. yüzyıla tarihlenen Durankulak gibi yerleşimlerle Karadeniz'in kuzeyindeki Sabatinovka Kültürü yerleşimlerinde görüldüğü belirtilmiştir, Becks vd., 2006, s. 184-185; Pieniazek, 2010, s. 139-156; Pieniazek 2012.

Çanakkale Boğazı'nın Avrupa yakasında, Troia'ya kuş uçumu yaklaşık 35 km mesafede bulunan, bölgenin Geç Tunç Çağı ve Erken Demir Çağı ile ilgili yeni sonuçlar veren yerleşme Maydos Kilisetepe Höyüğü'dür (Şekil 11). Burada 2010 yılından beri höyüğün batı kısmında sürdürülen çalışmalarda en eskisi İlk Tunç Çağına tarihlenen sekiz tabaka tespit edilmiştir (Sazcı ve Çalış Sazcı, 2020, s. 13-74). Bu tabakalardan Maydos VI. tabaka Orta Tunç Çağının ikinci yarısına, iki alt evresi bulunan Maydos V tabaka ise Geç Tunç Çağına tarihlenmektedir (Şekil 12). Maydos V. tabakanın farklı evrelerinden alınan C14 örnekleri MÖ 1745- 1305 tarih aralıklarını vermiştir (Sazcı ve Çalış Sazcı, 2020, Res. 17.). Yerleşmenin yalnızca batı kısmında kazılar gerçekleştirildiğinden, yerleşme planın tümü hakkında genelleme yapmak şu an için mümkün değildir ancak yine de plan konsepti hakkında bir fikir elde etmek mümkündür (Şekil 13- 14). Maydos Kilisetepe Höyüğü VI. tabakanın büyük bir yangın felaketi ile sona erdiği gözlemlenmiştir (Başaran Mutlu, 2000a, s. 99- 115; Sazcı, 2020a, s. 717- 719). Ev temellerinin aşırı derecede tahrip olması deprem felaketini akıllara getirmektedir. Yangından sonra Maydos VI tabakasında kısa bir süre daha yaşam olmuştur. Bu evrede bir önceki evreye ait birkaç duvar ve savunma sisteminin dışında tüm mimari yapıların kulanım dışı kaldığı tespit edilmiştir. Maydos VI. tabakada inşa edilen savunma sistemi farklı kotlara farklı tekniklerle inşa edilmiş iki farklı duvardan oluşur (Sazcı ve Çalış Sazcı, 2020, s. 40-42) (Şekil 15). Birinci duvar höyüğün eteklerine düzgün kesilmiş taşlarla eğimli bir biçimde tek sıra kabuk duvar şeklinde örülmüştür (Şekil 16). Fonksiyon olarak Orta Çağ yerleşimlerinin *glasi* duvarlarına benzer. Bu duvar yerleşimin kuzeybatı kısmında yaklaşık 28–29 m boyunca takip edilmiştir. Korunan duvar yüksekliği güney kısımda 13–14 taş sırası ve yak. 1,70 m'ye ulaşırken doğal kayalığın yükseldiği kuzeydoğu kısımda 4–5 taş sırası ve 0,80 m'ye kadar korunabilmiştir. Eğimli görünümüyle duvarın dış yüzeyi Troia VI savunma duvarını anımsatır. Yapım tekniği olarak önce yerleşmenin bulunduğu yamaç düzleştirilmiş, düzleştirilen alanın ön kısmına büyük boy kaba kesme taşlar yerleştirilmiş, düzleştirilen höyük yamacı ile bu taşlar arasına ise daha stabil bir duvar oluşturmak için küçük taş ve topraktan oluşan dolgu dökülmüştür. Asıl düzenli olan duvar yüzeyi ise bu büyük taş sırasının önüne ve üzerine yerleştirilmiştir. Açılan alanda güneybatıdan kuzeydoğu yönüne doğru düz ilerleyen duvar yak. 16,5 m'de içeriye doğru keskin bir girinti yapar. Bu girinti yaklaşık 1,50 m uzandıktan sonra yine güneybatı kuzeydoğu yönünde daha büyük taşlardan daha dik inşa edilmiş yine *glasi* türünde bir duvara bağlanır. Ancak ilerleyen dönemlerde (büyük olasılıkla Son Tunç Çağına tarihlenen Maydos V tabakasında) bu alanda yaşanan muhtemelen bir çökme sorunu nedeniyle, alanı tekrar koruma altına almak için eski duvarın yaklaşık 1 m önünden başlayan yeni bir eğimli duvar örülmüştür. Yeni örülen eğimli duvarın daha sağlam olabilmesi için de, kuzeydoğuda muhtemelen engebeli olan kayalığın giderilmesi için örülen platform niteliğindeki başka bir duvarın üzerine oturtulmuştur. Duvarın girinti yaptığı kısımda ayrıca ahşap konstrüksiyona ait izler tespit edilmiştir. Ancak ahşap konstrüksiyonun inşaat esnasında mı yoksa yapı içerisinde mi kullanıldığı tam olarak anlaşılamamıştır. Kazı esnasında tespit edilen yoğun kerpiç ve kil kalıntılarından duvarın yüzeyinin kille sıvalı olduğu, üzerinde de muhtemelen ince bir kerpiç duvarın yükseldiği söylenebilir. Yerleşmenin batısında tespit edilen yaklaşık 30 m uzunluğunda savunma sistemine ait ikinci duvar ise, yerleşim içindeki evlerin, höyüğün yamacına denk gelen arka duvarlarının daha kalın (yaklaşık 1,50 m) örülüp yer yer bastiyonlarla desteklenmesiyle oluşturulmuştur (Şekil 17). Bu şekilde iki bastiyon çıkıntısı tespit edilmiştir. Kazılan alan çok yangın geçirmiş ve tahrip olmuştur. Taş temelli kerpiç üst yapılı, kendi içerisinde iki alt evresi olan bir yapı kompleksi ortaya çıkartılmıştır. Bu yapı kompleksinin batı kısımında savunma duvarı görevinde, kalın arka duvara bitişik inşa edilen, depo olarak kullanılmış küçük odalar ele geçmiştir. Savunma sisteminin Maydos V. tabakada, yani Geç Tunç Çağında da işlevsel olduğu saptanmıştır. En azından yukarıdaki sistemin kullanıldığını kesin olarak söyleyebiliriz. Çünkü hem bastiyonlar arasındaki duvarın hem de bastiyonların Maydos V tabakasında yükseltilerek faydalanıldığı tespit edilmiştir.

Maydos V. tabaka ile ilgili yerleşmenin batı kısmında, çalışılan alanın orta ve güney kısmında ince uzun dikdörtgen planlı, taş temelli kerpiç üst yapılı mekânlar ortaya çıkartılmıştır (Başaran Mutlu, 2020b). Kuzeybatı- güneydoğu yönünde uzanan yapıların tabanlarının sıkıştırılmış kilden, bazı kısımlarının ise taş döşeli olduğu gözlemlenmiştir. Oda içlerinde bazı yerlerde ise sütunlar için taştan kaideler tespit edilmiştir. Güneybatıdaki yapıda kaide üzerindeki sütunun kalan kömürleşmiş kalıntılarından ahşaptan olduğu anlaşılmıştır. Evlerin köşelerinde taş ve kil kullanılarak oluşturulmuş ince duvarlarla dikdörtgen şeklinde silolar oluşturulmuştur. Ayrıca odaların içerisinde yalnızca kalın kil platformdan oluşan ocak yeri tespit edilmiştir. Oda içi mimari elemanı olarak kuzeydeki dikdörtgen bir yapının içerisinde yaklaşık 1m çapında yuvarlak volkanik bir taş dikkati çeker. Bu taşın birebir benzerleri Troia VIF yapısının içerisinde de kullanıldığından, bu taşın da Troia'daki gibi sütun kaidesi olarak kullanılmış olma olasılığı yüksektir (Blegen vd., 1953, s. 285–297, fig. 183–184 ve 478). Yapıların höyüğün yamacına denk gelen batı kısmındaki arka duvarları ise bu tabakada da savunma amaçlı olarak daha kalın inşa edilmişlerdir. Ortaya çıkartılan yapıların ilginç olan özelliği ise kerpiç duvarlarının rölyeflerle süslü olmasıdır (Başaran Mutlu, 2020c). Rölyefler farklı formlara ve farklı motiflere sahiptir. Formlarına göre bazılarının duvarlar boyunca uzanan bordür olarak kullanıldığı, bazılarının kapı ve pencere kenarlarında söve olarak kullanıldığı, bazılarının da duvarla tavanın birleştiği köşelerde süsleme olarak kullanıldığı anlaşılmıştır. Bezeme olarak ise kilim motifi (ya da svastika kombinasyonları), dalga meanderi, konsantrik daireler ve koşan köpek motifi (ya da kancalı spiral) tespit edilmiştir. Bazen de kilim motifi ile koşan köpek motifinin birlikte oluşturdukları kombinasyonlar kullanılmıştır. Rölyeflerin üzeri ve arası kırmızı, beyaz ve bej renklerle boyanmıştır. Bu yapıların kuzeyinde ve yerleşmenin kuzeybatısında kalan alanda ortaya çıkartılan çok sayıda silo ve çukurlar nedeniyle işlik alanı olarak kullanıldığı anlaşılmıştır (Sazcı ve Çalış Sazcı, 2020, s. 44-45). Maydos V. Tabakaya ait yerleşmenin batı kısmındaki yapıların büyük olasılıkla bir deprem neticesinde yıkıldığı anlaşılmıştır (Şekil 18).

2019 Kazı sezonundan itibaren yerleşmenin merkezindeki yapıların nasıl olduğunu anlayabilmek için çalışılan alanların doğu kısmında bir açma açılmıştır. Bu alanda yapılan çalışmalarda ince uzun planlı evlerin ön kısımlarının da işlik alanı olarak kullanıldığı, bu işlik alanı ile merkezdeki yapıların bir çevreleme duvarı ile çevrelendiği anlaşılmıştır. Çevreleme duvarının kuzeyinde ise yine muhtemelen deprem nedeniyle yıkılmış bir yapının köşesi tespit edilebilmiştir (Sazcı, Çalış Sazcı ve Başaran Mutlu, 2022, s. 231-233) (Şekil 13- 14).

Seramik buluntuları incelendiğinde yerel seramik grupları olarak Troia yerleşmesinden iyi bilinen *Anadolu Gri Malı* ve *Tan Ware*'nin yanı sıra bölgede İlk Tunç Çağının ortalarından itibaren bilinen basit bej renkli seramik (*Plain W*are) ile bu malın üzerine kırmız astar uygulaması yapılarak üretilmiş bir mal grubu (*Red Coated Ware*) burada da tespit edilmiştir (Şekil 19). İlginç olan husus ise Troia yerleşmesinde ilk kez Troia VIIb yerleşmesi ile birlikte başlayan ve bölgede Thrak göçleri ile ilişkilendirilen '*Barbarian Ware*' ve *Buckelkeramik* ya da *Knobbed Ware*'olarak bilinen el yapımı iki kaba mal grubunun bu tabakada yoğun olarak ele geçmesidir. Maydos yerleşmesinde özellikle '*Barbarian Ware*' olarak bilinen mal grubu Maydos VII. tabakadan itibaren gözlenmiştir (Sazcı ve Başaran Mutlu, 2023, s. 17-34). Bunun yanı sıra yine Balkan kökenli olan ve üzerindeki motiflerin aynı zamanda kerpiç kaplamalar üzerinde uygulandığı ithal seramikler vardır (Sazcı ve Başaran Mutlu, 2020, s. 311-330; Sazcı 2023a, s. 97-123). Ayrıca hem Balkan'lardan hem de Kara Yunanistan'dan bilinen lades kulplu kâselerin (*Wishbone Handle Bowl*) (Sazcı, 2023b, s. 293- 304) çeşitli varyasyonları Maydos'ta mevcuttur. Ege dünyasında bu dönemde çok yaygın olan Miken seramikleri de görülür. Hatta Minos kültüründen bilinen taş kap örnekleri ve Troia dışındaki diğer yakın yerleşmelerden, örneğin Samothrake Adası'ndan bilinen kap örneklerinin bulunması, bu dönemde Maydos'un hem uzak hem de yakın ticaret için kullanılan liman yerleşmesi olduğunu gösterir.

Maydos Kilisetepe Höyüğü Erken Demir Çağı Yerleşmesi, Maydos IV. Tabaka

Maydos Kilisetepe Höyüğü'ndeki Maydos IV olarak isimlendirilen tabaka Erken Demir Çağına tarihlenmektedir. Maydos IV. tabaka ile Maydos V. tabaka arasında bir kesinti söz konusudur. Başka bir deyişle Maydos V. tabakaya ait herhangi bir mimari öğe Maydos IV. tabakada kullanılmamıştır. Ancak mimari plan anlayış geleneği açısından ise bir devamlılığın olduğu söylenebilir. Bu tabakaya ait bir çukur içerisinden alınan C14 örneği MÖ 1127- 931 tarihini vermiştir (Sazcı ve Çalış Sazcı, 2020, s. 62). Bir önceki tabakanın bitiş tarihi ile bu tarih arasında en az 200 yıl gibi oldukça uzun zaman olması nedeniyle, çukurun tabakanın ilerleyen dönemlerinde açıldığını düşünebiliriz. Höyüğün batı kısmında Maydos IV. tabakaya ait yapılaşma kalıntılarına çalışılan alanın güney ve orta kısımlarında rastlanılmıştır. Bu döneme ait yan yana inşa edilmiş ince uzun plana sahip altı yapı tespit edilmiştir (Şekil 20). Yapıların hepsi aşırı derecede tahrip olmuş biçimde ortaya çıkartılmıştır (Şekil 21a-b). Herhangi bir yangın izine rastlanılmamasından dolayı bu ağır yıkımı depremin bir sonucu olarak düşünebiliriz. Bunun yanı sıra hem antik dönemde yapılan mimari aktiviteler hem de yakın zamanlarda gerçekleştirilen teraslama ve tarım faaliyetleri nedeniyle mimari kalıntılar hasara uğramıştır.

Plan olarak bakıldığında yapıların ince uzun dikdörtgen ve megaronumsu planlı yapılar olduklarını görürüz. Yapıların bazıları 2- 3 sıra taş temel ve kerpiç üst yapıdan oluştuğunu, bazılarının da 1- 1,5 m korunmuş taş temellerinden yola çıkarak tamamen taş duvardan örüldüğünü söyleyebiliriz. Bazı evlerin en alt sıra taş temelinin ortostat gibi dik konulduğu da gözlemlenmiştir (Şekil 22). Evlerin içerisinde ocak yerleri tespit edilmiştir. Evlerin ön kısımları ise ortak avlu ve işlik görevindedir. Bu alanda ocak yerleri, silolar ve çukurlar bulunmuştur. Bu çukurların bazılarının muhtemelen dinsel ritüellerde kullanıldığı içerisinde bulunan farklı buluntulardan anlaşılmıştır.

Kısıtlı bir alanda araştırılan Erken Demir Çağına tarihlenen Maydos IV. tabakasının yerleşim planı anlayışı, Maydos Kilisetepe Höyüğü'nde ulaşılabilmiş en erken tabaka olan Maydos VIII. tabakadan itibaren izlenilen bir plan anlayışının devamı olan ve höyük türü yerleşimlerin doğal bir sonucu olarak ortaya çıkan radyal yapılaşmanın devamı niteliğindedir. M. Korfmann'ın Demircihöyük yerleşmesinin İlk Tunç Çağı yerleşim planı olarak tanımladığı, iki evin ortak bir duvarı kullanması ve evlerin ortak bir avluya açılması prensibine dayanan 'Anadolu Yerleşim Şeması'nın (Korfmann, 1983, s. 222-241; Korfmann, 1996, s. 12-13)[3] Maydos IV. tabakasında da görüldüğünü söylemek mümkündür. Bu hali ile Maydos IV. tabaka ile Troia VIIb tabakasında görülen Erken Demir Çağı yerleşim planlarının birbirinden farklı oldukları görülür. TroiaVIIb'de görülen hücre şeklindeki kiler odalarından oluşan yapılaşma ve mevcut mimarinin onarılıp eklemeler yapılarak teraslar boyunca devamı söz konusu değildir. Boş bulunan alanlara mevcut yapılaşmanın yanı sıra yeni yapılar inşa edilmemiştir. Maydos IV yerleşmesi, tamamen belirli bir plan dahilinde, bir önceki tabakanın devamı olmadan yeniden inşa edilmiştir. Elbette yapılan araştırmalar yerleşmenin batı kısmı ile sınırlıdır. Çok düşük bir olasılık da olsa belki gelecek yıllarda höyüğün orta ve batı kısımlarında yapılacak olan araştırmalarda yerleşme planı anlayışında, Troia'dan farklılıklar ya da benzerlikler ortaya çıkabilir. Troia VIIb tabakası mimarisinin yine en belirgin özelliklerden bir tanesi olan taşları dik koyma geleneği, Maydos IV. tabakada da gözlemlenir. Ancak bu mimari özellik Maydos IV. tabakada ortaya çıkan bir yenilik değildir. Bu özellik Orta Tunç Çağının erken dönemlerine tarihlenen Maydos VII. tabakadan itibaren görülür (Sazcı, 2020b, s. 95-96, Res. 15), Maydos VI ve V. tabakalarda devam eder (Başaran Mutlu, 2020b,

[3] M. Korfmann'ın önerdiği 'Anadolu Yerleşim Şeması' E. Fidan tarafından detaylı bir biçimde irdelenmiş ve 'Orta Avlu' kriterinden yola çıkarak bu tanımın daha çok Kuzeybatı Anadolu yerleşimleri için geçerli olduğu sonucuna varmış ve hatta İç Batı Anadolu Bölgesi için 'Anadolu Yerleşim Şeması' tanımının yerine 'İç Batı Anadolu Yerleşim Modeli' tanımını önermiştir, Fidan, 2013, s. 117-118.

s. 134, Res. 19) (Şekil 23). Hatta Geometrik Dönemi içeren Maydos III. tabakasında da devam eder (Chabot Aslan- Sazcı, 2016, s. 12-17, Fig. 10). Maydos Kilisetepe Höyüğü'nde bu tarzda örülen temellerin ulaşılabilen en eski tabakalardan itibaren görülmesi ve bazen aynı yapının bazı duvarlarının dik bazılarının da yatay konulan taşlarla örülmesi bu tür örme tekniğinin bir kavime ait geleneksel bir tarz olmasından daha çok fonksiyonel olduğunu gösterir. Yapı inşa edilirken bazı zeminlerin muhtemelen daha yumuşak olması nedeniyle daha dirençli temellere ihtiyaç duyulmuş ve o yüzden de alt sıra temel taşları toprağın içerisine dik konularak sağlamlaştırılmıştır. Yine Maydos Kilisetepe Höyüğü'nde farklı dönemlerde mevcut bir duvarı desteklemek ya da istinat duvarı örmek için yapılan uygulamalarda da benzer tekniklerin tatbik edildiği gözlemlenmiştir.

Seramik henüz detaylı incelenilmemiş olmasına rağmen bu evrede yoğun olarak yine Thrak göçleri ile ilişkilendirilen '*Barbarian Ware*' ve *Buckelkeramik* ya da *Knobbed Ware*'olarak bilinen el yapımı iki kaba mal grubunun yoğun olarak kullanıldığı gözlemlenmiştir (Şekil 24s). Bunun yanı sıra yine Balkanlardan bilen diğer kap formları da mevcuttur. Küçük buluntu olarak ağırşaklar, dokuma tezgâhı ağırlıkları, kemik iğneler, hayvan figürü ve ilk kez demirin hammadde olarak kullanıldığı aletler ele geçmiştir.

Değerlendirme ve Sonuç

Benzer çevre koşullarına sahip, birbirine fazla uzak olmayan Troia ve Maydos Kilisetepe Höyüğü'nün Tunç Çağı yerleşimleri karşılaştırıldığında birbirinden kısmen farklı yerleşim modeline sahip olduklarını, ancak benzer yaşam stillerini yansıttığını söylemek mümkündür. Bulundukları coğrafi konum itibariyle Troia'da Tunç Çağında Trakya kültürleri ile ilgili herhangi bir buluntuya rastlanılmazken ağırlıklı olarak Ege kültürleri ile ilişki içerisinde olduğu gözlemlenmiştir. Çevresindeki kültürlere göre oldukça ileri bir seviyede olan Troia VI yerleşimi yak. MÖ 1300'lerde bir deprem neticesinde tahribata uğrar. Üzerine gelen Troia VIIa yerleşiminde kültürel olarak Troia VI ile bir kesinti gözlemlenmezken mimari olarak Troia VI'nın ayakta kalan yapılarının kullanılmaya devam edildiği ve bunlara nispeten daha zayıf mimari yapıların eklendiği gözlemlenmiştir. Mimari yapılardan yola çıkarak depremden sonra kurulan Troia VIIa yerleşiminin Troia VI yerleşimine göre daha zayıf bir yerleşim olduğunu söylemek mümkündür. Troia'da Trakya kökenli buluntular bir yangın tabakası ile sona eren Troia VIIa tabakasının sonundan itibaren başlar ve Troia VIIb tabakası süresince devam eder. Erken Demir Çağına tarihlenen Troia VIIb mimarisine genel olarak bakıldığında tahribat neticesinde hasara uğramış yapı kalıntılarının tamir edilip eklentilerle yeniden kullanıldığı, plansız bir şekilde boş olan alanlara daha önce Troia'da görülmeyen mimari plan ve yapı tekniğine sahip yeni yapılar inşa edildiği görülür. Tüm bu veriler Troia'nın bu tabakada başka bir halk topluluğu tarafından istila edildiği izlemini verir.

Maydos Kilisetepe Höyüğü'nün Trakya ile olan ilişkisi ise Orta Tunç Çağının başına tarihlenen Maydos VII. tabakadan itibaren gözlemlenebilir (Sazcı ve Çalış Sazcı, 2020, s. 33- 35). Orta Tunç Çağının sonuna tarihlenen Maydos VI. tabakada da devam eden ilişkiler, Geç Tunç Çağının sonuna tarihlenen Maydos V. tabakada en üst seviyesine ulaşır (Sazcı- Başaran Mutlu 2020, 313-315). Herhangi bir dış saldırıya işaret edebilecek bulgu olmadığından bu ilişkilerin dostane bir şekilde yürüdüğünü söylemek mümkündür. Maydos V. tabakanın sonunda bir yangın ve ağır bir yıkım tabakası tespit edilmiştir (Başaran Mutlu, 2020b, 135- 136). C14 tarihlemesi ile MÖ 1340- 1305 yıllarına tarihlenen (Sazcı- Çalış Sazcı 2020, Res. 17.) bu tabakanın tahribine, Troia VI yerleşmesini de yıkan deprem sebep olmuş olmalıdır.[4] Bu yüzden üzerine gelen Maydos IV. tabaka yerleşimi de yine Maydos V. tabaka plan üslubunda, yan yana inşa edilmiş ince uzun dikdörtgen evlerden oluşturulmuştur. Yeni bir gruba ya da bir kültüre ait mimari bir yenilik söz konusu değildir. Günümüze kadar yapılan araştırmalarda Maydos IV. tabaka içerisinde Troia'da olduğu

[4] Bu nedenle Troia VIIa tabakası insanları ile Maydos IV. tabaka insanları bir süre aynı dönemde yaşamış olmalılardır.

gibi farklı Balkan kültürlerinin domine ettiği evreler tespit edilememiştir. Troia IV tabakasının da bir deprem neticesinde sona erdiği gözlemlenmiştir. Tabaka içerisinde herhangi bir saldırı işareti olabilecek silah kalıntılarına ya da yangın izine rastlanmamıştır.

Ele geçen buluntular doğrultusunda çağdaş ve birbirine yakın iki farklı yerleşimin Trakya ile ilişkileri oldukça farklı olmuştur. Troia yerleşiminde Balkan kökenli buluntular bir saldırı neticesinde sona eren Troia VIIa tabakasından sonra Troia VIIb'den itibaren baskın olarak görülürken, Maydos yerleşiminde ise Maydos VII. tabakadan itibaren belirli oranlarda vardır. Maydos Kilisetepe Höyüğü'nde Thrak kavimlerine ait olabilecek herhangi bir saldırı izine de rastlanılmamıştır. Buradan yola çıkarak Trakya toprakları üzerinde bulunan Maydos yerleşiminde azınlık da olsa Thrak kökenli insanların yaşadığı, dolayısı ile boğazın karşı tarafında bulunan Troia'dan haberdar oldukları, MÖ 1200'lerde çeşitli nedenlerden ötürü gerçekleşen halk hareketleri sırasında Maydos Kilisetepe Höyüğü yerleşimine saldırmadıkları, ancak boğazın karşı yakasına geçerek ilerlediklerini söylemek mümkündür. Maydos Kilisetepe Höyüğü yerleşmesine neden saldırmadıkları ve boğazın karşı tarafına geçen Thrak Kavimleri arasında Maydos Kilisetepe Höyüğü'ndeki Thrakların da olup olmadığı sorusu ise şimdilik yanıtsızdır. Ancak Troia VIIb2 den itibaren görülen hücre planlı yapıların Maydos Kilisetepe Höyüğü'nde görülmemesi nedeniyle Troia'ya gelen Thrak kavimlerinin Maydos'ta yaşayanların olmadığını söylemek mümkündür.

Kaynakça

Başaran Mutlu, M. 2020a. Maydos Kilisetepe Höyüğü VI. Tabaka Mimarisi, G. Sazcı (Ed.), Maydos I kitabı içinde, (s. 99- 115). Çanakkale: Ege Yayınevi.

Başaran Mutlu, M. 2020b. Maydos Kilisetepe Höyüğü V. Tabaka Mimarisi, G. Sazcı (Ed.), Maydos I kitabı içinde, (s. 117- 145). Çanakkale: Ege Yayınevi.

Başaran Mutlu, M. 2020c. Maydos Kilisetepe Höyüğü Bezemeli Mimari Kaplamaları: Tipolojik Değerlendirme ve Kültürel Etkileşim Sahası, G. Sazcı (Ed.), Maydos I kitabı içinde, (s. 147- 189). Çanakkale: Ege Yayınevi.

Becks, R. 2003, Troia VII: The Transition from the Late Bronze Age to the Early Iron Age. In B. Fischer & H. Genz & E. Jean & K. Köroğlu (Eds), Identifying Changes: The Tranition from Bronze to Iron Age in Anatolia and its Neightbouring Regions. Proceedings of the International Workshop Istanbul, November 8-9, 2002 (pp. 41-53). İstanbul, Türk Eskiçağ Enstitüsü Yayınları.

Becks, R. 2006. Troia in der späten Bronzezeit- Troia VI und Troia VIIa. In M. O. Korfmann (Ed.), Troia. Archäologie eines Siedlungshügels und seiner Landschaft (pp. 155-166). Mainz, D: Philipp von Zabern.

Becks, R., Guzowska, M. 2004. On the Aegean- type Weawing at Troia. *Studia Troica* 14, 101-115.

Becks, R., Hnila, P., Piemiazek Sikora, M. 2006. Troia in der frühen Eisenzeit- Troia VIIb1- VIIb3. In M. O. Korfmann (Ed.), Troia. Archäologie eines Siedlungshügels und seiner Landschaft (pp. 71-80). Mainz, D: Philipp von Zabern.

Bintliff, J.L. 2002. Rethinking Early Mediterranean Urbanism. In R. Aslan & S. Blum & G. Kastl & F. Schweizer- D. Thumm (Eds.), Festschrift für Manfred Korfmann, Mauerschau, Band 2 (pp. 153-177). Remschalden- Grunbach, D: Verlag Bernhard Albert Greiner.

Blegen, C.W., Caskey, J.L., Rawson, M. 1953. Troy, The Sixth Settlement, Vo. III. New Jersey: Princeton University Press.

Blegen, C., W., Boulter, C.G., Caskey, J.L, Rawson, M. 1958. Troy. Settlements VIIa, VIIb and VIII, Vol. IV. New Jersey: Princeton University Press.

Chabot Aslan, C., Sazcı, G. 2016. Across the Hellespont: Maydos (Ancient Madytos), Troy and the North-Eastern Aegean in the Late Eight to Early Sixth Century B.C. *Annual of the British School at Athens* 111, 1-42.

Dörpfeld, W. 1894. Troja 1893. Bericht die im Jahre 1893 in Troja veranstalteten Ausgrabungen. Leipzig: F. A. Brockhaus.

Dörpfeld, W. 1902. Troja und Ilion. Ergebnisse der Ausgrabungen in den vorhistorischen und historischen Schichten von Ilion 1870-1894. Athen: Beck & Barth.

Fidan, E. 2013. Anadolu Yerleşim Planı Üzerine Yeni Bir Değerlendirme. *Arkeoloji Dergisi* 18, 113-125.

Genz, H. 2006. Ein neues Metall mach Furore- Die Frühe Eisenzeit in West- und Zentralanatolien. In M. O. Korfmann (Ed.), Troia. Archäologie eines Siedlungshügels und seiner Landschaft (pp. 181-188). Mainz, D: Philipp von Zabern.

Hnila, P. 2012. Pottery of Troy VIIb. Chronology, Classification, Context and Implacations of Trojan Ceramic Assemblages in the Late Bronze Age/ Early Iron Age Transition, (Doctoral dissertation), Retrived from https://publikationen.uni-tuebingen.de/xmlui/handle/10900/46997

Jablonka, P. 1996. Ausgrabungen im Süden der Unterstadt von Troia im Bereich des Trioa Verteidigungsgrabens, Grabungsbericht 1995. *Studia Troiaca* 6, 65-96.

Klinkott, M. 2004. Die Wehrmauern von Troia VI-Bauaufnahme und Auswertung. *Studia Troica* 14, 33–85.

Korfmann, M. 1983. Demircihüyük I. Die Ergebnisse der Ausgrabungen 1975- 1978. Architektur, Stratigraphie und Befunde. Mainz: Verlag Philipp von Zabern.

Korfmann, M. 1995. Troia- Ausgrabungen 1994. *Studia Troica* 5, 1-38.

Korfmann, M. 1996. Troia- Ausgrabungen 1995. *Studia Troica* 6: 1-64.

Korfmann, M. 1997. Troia- Ausgrabungen 1996. *Studia Troica* 7, 1-71.

Korfmann, M. 2001a. Der prähistorische Siedlungshügel Hisarlık- Die ‘zehn Städte Troias’- von unten nach oben. In Traum und Wirklichkeit- Troia (pp. 347-354). Stuttgart, D: Konrad Theiss Verlag Gmbh.

Korfmann, M. 2001b. Troia/ Wilusa- Ausgrabungen 2000. *Studia Troica* 11, 1-50.

Korfmann, M. 2001c. Die troianische Hochkultur (Troia VI und VIIa) Eine Kultur Anatoliens. In Traum und Wirklichkeit- Troia (pp. 395-406). Stuttgart, D: Konrad Theiss Verlag Gmbh.

Latacz, J., Starke, F. 2006. Wilusa und die Großen Vier- Troia in der politischen Landschaft der Späten Bronzezeit. In M. O. Korfmann (Ed.), Troia. Archäologie eines Siedlungshügels und seiner Landschaft (pp. 57-70). Mainz, D: Philipp von Zabern.

Pavuk, P. 2020. The Relative and Absolute Chronology of Troy VI and Troy VII. In M. Pieniazek & P. Pavuk & D. Thumm- Doğrayan & E. Pernicka (Eds.), Troia 1987- 2012: Grabungen und Forschungen III. Troia VI bis Troia VII: Ausgehende mittlere und späte Bronzezeit. Studia Troica Monographien 7 (pp. 16-88). Bonn, D: Verlag Rudolf Habelt Gmbh.

Pienizaek Sikora, M. 2002. Beziehungen zwischen Troia und dem nordwestpontischen Gebiet. In R. Aslan & S. Blum & G. Kastl & F. Schweizer- D. Thumm (Eds.), Festschrift für Manfred Korfmann, Mauerschau, Band 2 (pp. 705-715). Remschalden- Grunbach, D: Verlag Bernhard Albert Greiner.

Pienizaek, M. 2010. Leben in der Steppe. Auf dem Weg zur Erforschung spätbronzezeitliche Besiedlungsstruktur im nordpontischem Raum. In B. Horejs & T. L. Kienlin (Eds.), Universitätsforschungen zur prähistorischen Archäologie Band 194 (pp. 139-156). Bonn: Verlag Dr. Rudolf Habelt,

Pienizaek, M. 2012. Architektur in der Steppe. Spätbronzezeitliche Siedlungen im nordpontischen Bereich. Universitätsforschungen zur Prähistorischen Archäeologie, Band 211. Bonn: Verlag Dr. Rudolf Habelt.

Sazcı, G. 2020a. Maydos Kilisetepe Höyüğü Tunç Çağı Mimarisi, V. Keleş (Ed.), Propontis ve Çevre Kültürleri kitabı içinde, (s. 715- 730). İstanbul: Ege Yayınevi.

Sazcı, G. 2020b. Maydos Kilisetepe Höyüğü VIII. ve VII. Tabaka Mimarisi, G. Sazcı (Ed.), Maydos I kitabı içinde, (s. 75-98). Çanakkale: Ege Yayınevi.

Sazcı, G. 2023a. Yeni Araştırmalar Doğrultusunda Tunç Çağı'nda Kuzeybatı Anadolu- Trakya İlişkileri, A. Yaraş & G. Üsküplü Akgül (Eds.). Trakya'da Arkeoloji I kitabı içinde, (s. 97-123). İstanbul: Ege Yayınevi.

Sazcı, G. 2023b. Kuzeybatı Ege ve Balkanlar için tipik bir kap formu: Lades Kulplu Kaseler, A. Aykurt & H. Tekin & Ş. Aydıngün & T. Zimmermann & H. Aydıngün ve S. G. Zimmermann (Eds.), Halime Hüryılmaz'a Armağan. Ege'nin Ruhunu Yaşamak kitabı içinde, (s. 293- 304). Ankara: Bilgin Kültür ve Sanat Yayınları.

Sazcı, G., Başaran Mutlu, M. 2020. Die bronzezeitliche Siedlung MaydosKilisetepe und ihre Beziehungen zum südöstlichen Europa. Dacia LXII-LXII, 311-330.

Sazcı, G., Başaran Mutlu, M. 2023. Thrace's Gateway to Anatolia and the Aegean in the Bronze Age: Maydos-Kilisetepe, Z. Koçel Erdem ve R. Şahin (Eds.), Thrace through the Ages (pp. 17-34). Oxford: Archaeopress Publications.

Sazcı, G., Çalış Sazcı, D. 2020. Maydos Kilisetepe Höyüğü. G. Sazcı (Ed.), Maydos I kitabı içinde, (s. 13-74). Çanakkale: Ege Yayınevi

Sazcı, G., Çalış Sazcı, D., Başaran Mutlu, M. 2022. Maydos Kilisetepe Höyüğü 2019- 2020 Sezonu Çalışmaları, A. Özme (Ed.), 2019-2020 Yılı Kazı Çalışmaları, Cilt 2 kitabı içinde, (s. 229-244). Ankara: TC Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

Schliemann, H. 1884. Troja. Ergebnisse meiner neueste Ausgrabungen. Auf der Baustelle von Troja, in den Heldengräbern, Bunarbaschi und den anderen Orten der Troas im Jahre 1882. Leipzig: F. A. Brockhaus.

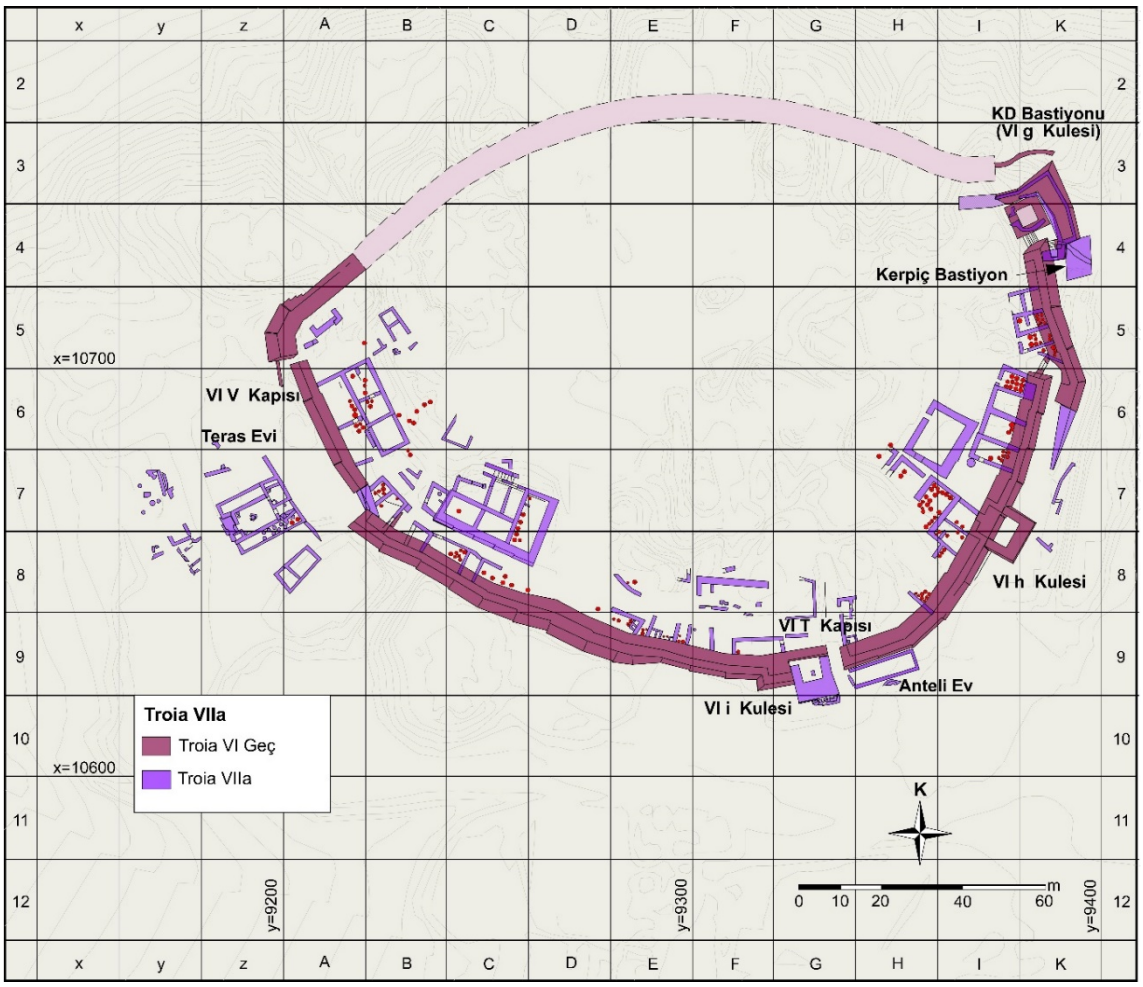
Şekil 1. Troia VI Yerleşmesi (Troia Projesi, Göksel Sazcı).

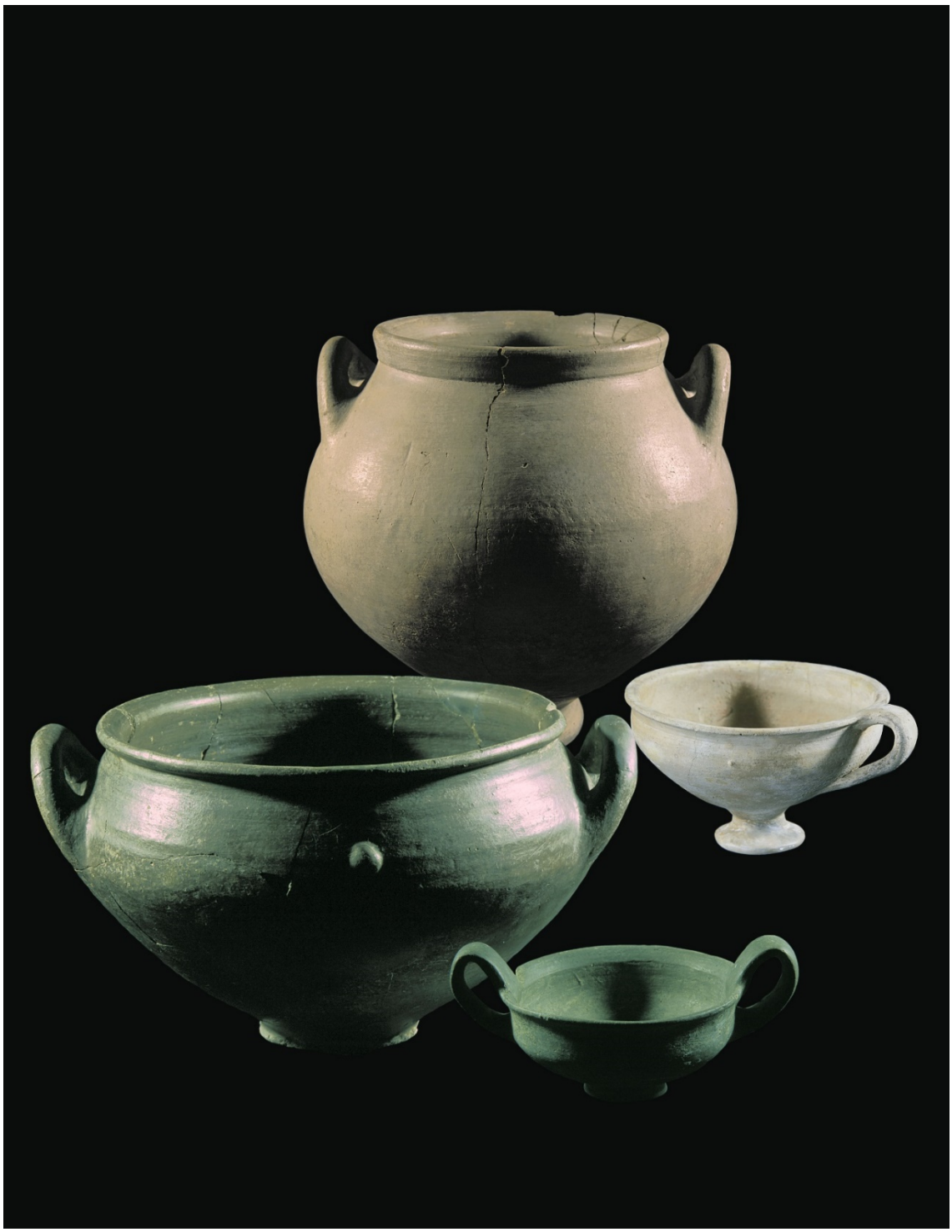
Şekil 2. Troia VI Doğu Girişi ve VIh Kulesi (Göksel Sazcı).

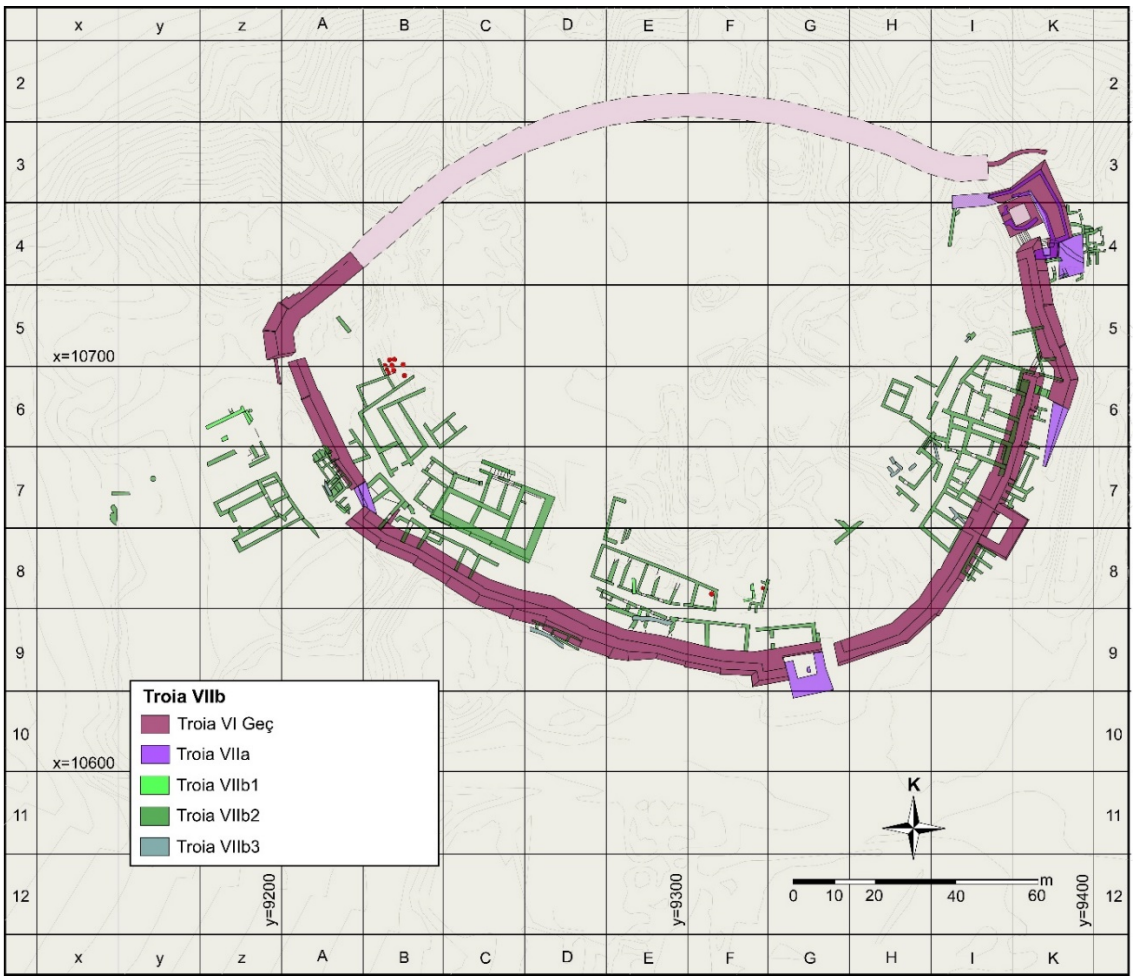
Şekil 3. Troia VIh Kulesi kuzey yüzeyi üzerindeki yak. MÖ 1300'lere tarihlenen depremin çatlak izleri (Göksel Sazcı).

Şekil 4. Troia VIIa Yerleşmesi (Troia Projesi, Göksel Sazcı).

Şekil 5. Troia VI ve VIIa Seramikleri, "Anadolu Gri Malı" ve "*Tan Ware*" olarak bilinen bej renkli seramik (Devrim Çalış Sazcı).

Şekil 6. Troia VIIb Yerleşmesi (Troia Projesi, Göksel Sazcı).

Şekil 7. Troia VIIb2'den itibaren görülen "*Buckelkeramik"* ya da *Knobbed Ware*' olarak bilinen el yapımı Thrak seramikleri (Devrim Çalış Sazcı).

Şekil 8. Troia E8 Karesi, Troia VIIb'ye özgü alt sıra temel taşlarının ortostat gibi dik konulmuş duvar örneği, (Troia Projesi, Becks vd. 2006, Abb.5).

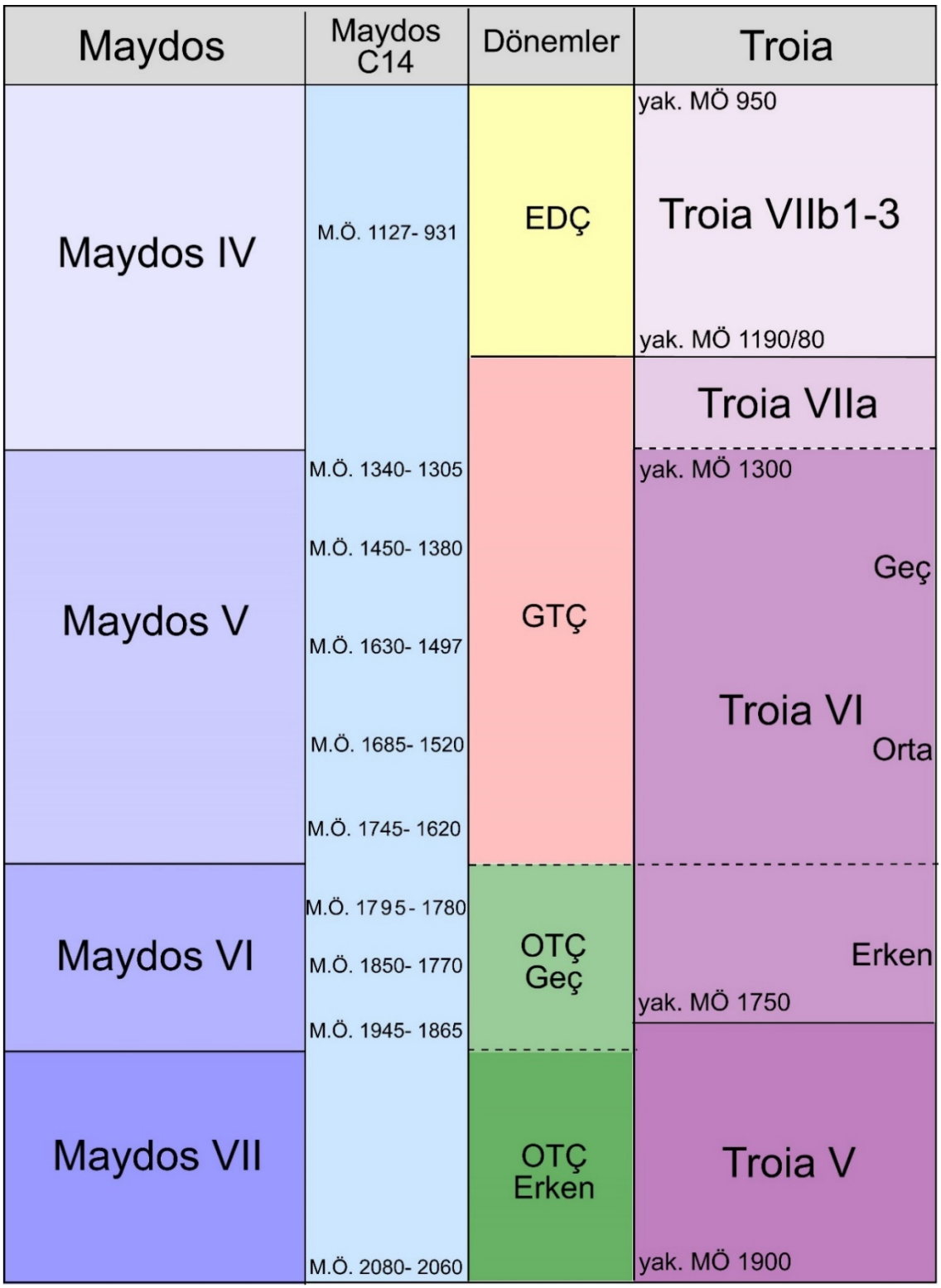
Şekil 9. Troia KL4 Karesi, Troia VIIb2'den itibaren gözlemlenen hücre planlı yapı örneği, (Troia Projesi, Becks vd. 2006, Abb.4).

Şekil 10. Troia A7 Karesi, Troia VIIb2'den itibaren gözlemlenen hücre planlı yapı örneği, (Troia Projesi, Becks vd. 2006, Abb.3).

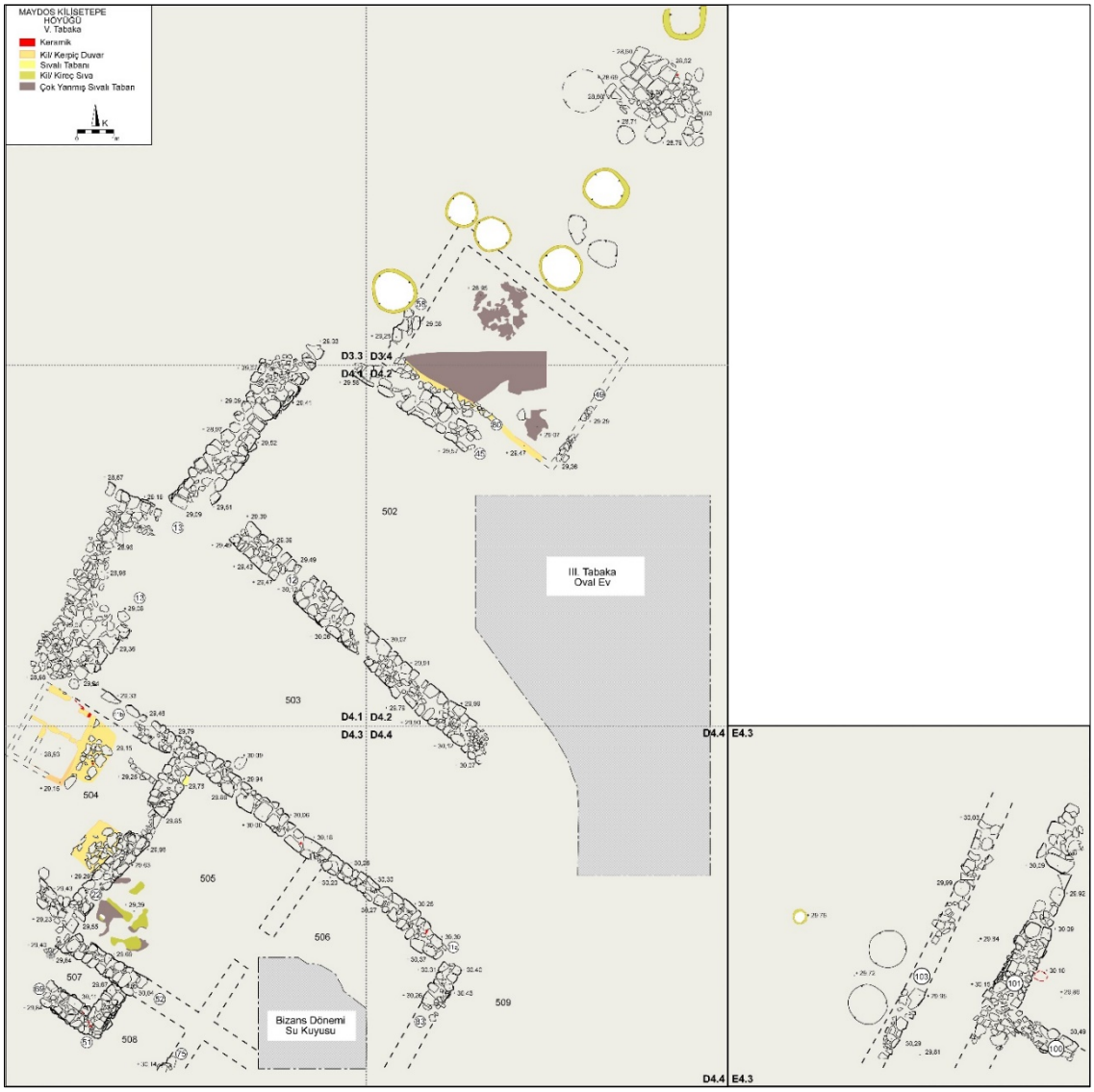
Şekil 11. Çanakkale Boğazı'nın Avrupa Yakası'nda, Eceabat İlçesi ortasında yer alan Maydos Kilisetepe Höyüğü (Maydos Kilisetepe Höyüğü Kazısı Arşivi).

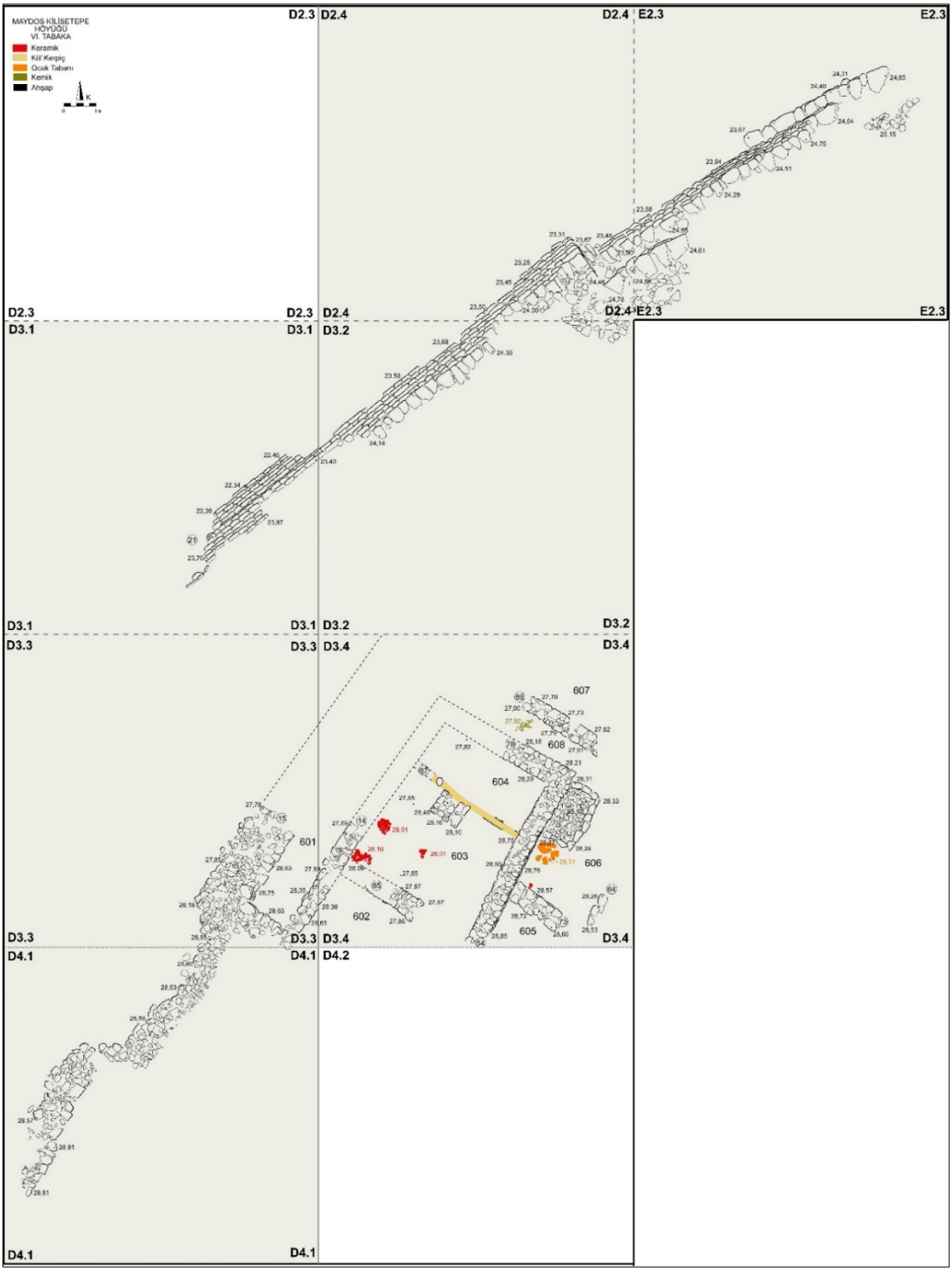
Şekil 12. Maydos Kilisetepe Höyüğü ve Troia yerleşmeleri tabakalarının karşılaştırılması (Göksel Sacı ve Devrim Çalış Sazcı).

Şekil 13. Maydos Kilisetepe Höyüğü yerleşmesi batı kısmında kazısı yapılan alanlar (Maydos Kilisetepe Höyüğü Kazısı Arşivi).

Şekil 14. Maydos Kilisetepe Höyüğü yerleşmesi, batı kısmı, V. Tabaka yerleşim planı (Göksel Sazcı).

Şekil 15. Maydos Kilisetepe Höyüğü yerleşmesi, batı kısmı, VI. Tabaka yerleşim planı (Göksel Sazcı).

Şekil 16. Maydos Kilisetepe Höyüğü yerleşmesi, batı kısmı yamacında bulunan savunma sistemine ait *glasi* duvar (Maydos Kilisetepe Höyüğü Kazısı Arşivi).

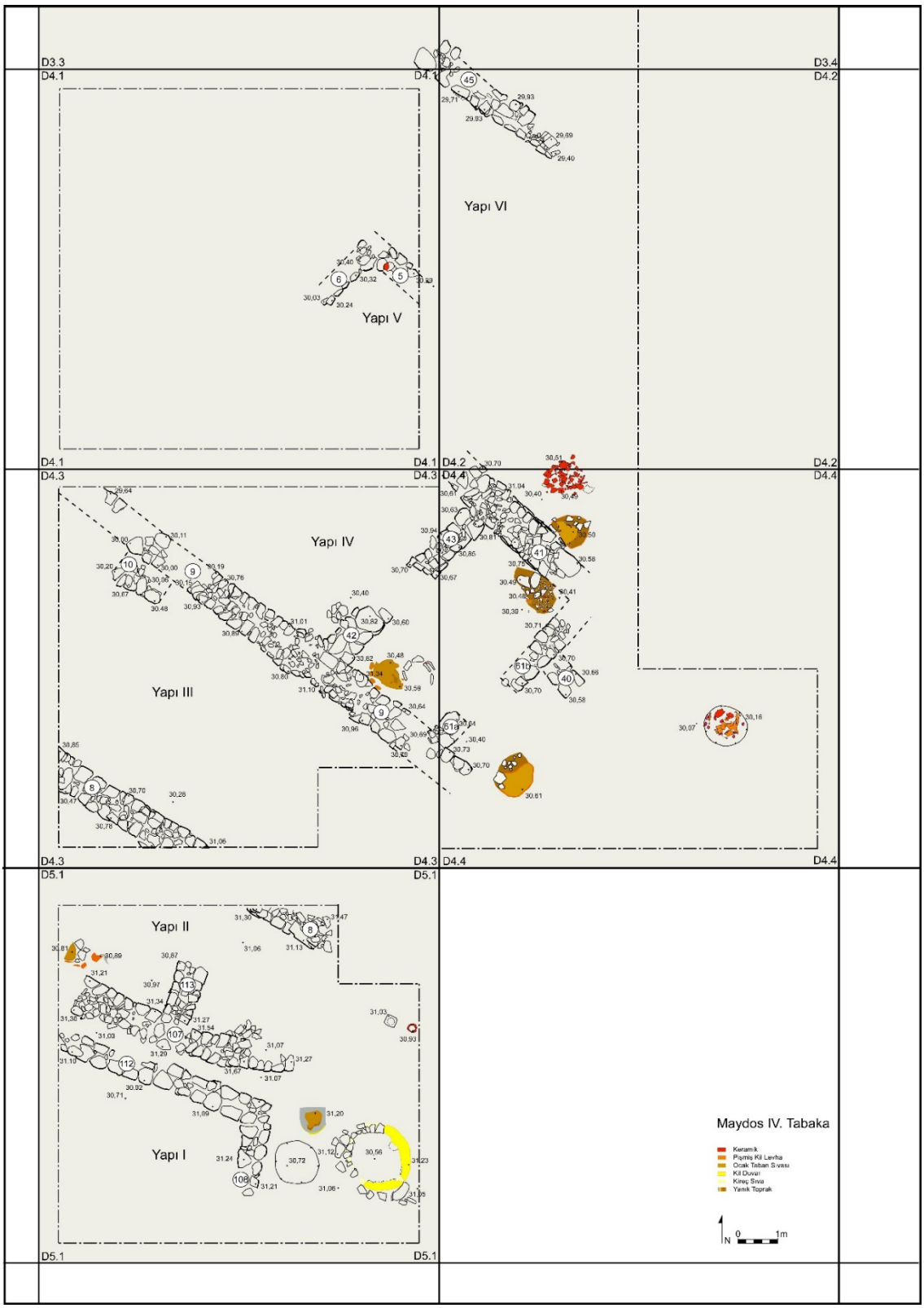
Şekil 17. Maydos Kilisetepe Höyüğü yerleşmesi, batı kısmı yamacında bulunan savunma sistemine ait evlerin arka duvarların kalın inşa edilmiş bastiyon şeklinde çıkıntılar yapan duvarı. Üst kısımda Geç Tunç Çağı'nda yapılan yükselti eklentisi görülmektedir (Maydos Kilisetepe Höyüğü Kazısı Arşivi).

Şekil 18. Maydos V. Tabakanın sonunda gerçekleşen deprem neticesinde yıkılmış 12 numaralı duvar. Devrilen duvar yıkıntıları arasında en az yedi sıra taş tespit edilmiştir (Maydos Kilisetepe Höyüğü Kazısı Arşivi).

Şekil 19. Maydos VI ve V. tabakalarda tespit edilmiş yerel "Anadolu Gri Malı" ve "*Tan Ware*" örnekleri, (Devrim Çalış Sazcı, Maydos Kilisetepe Höyüğü Kazısı Arşivi).

Şekil 20. Maydos Kilisetepe Höyüğü yerleşmesi, batı kısmı, IV. Tabaka yerleşim planı (Göksel Sazcı).

Şekil 21a. Maydos Kilisetepe Höyüğü yerleşmesi IV. Tabaka sonunda deprem neticesinde yıkılmış Yapı III'ün kazılmadan önceki durumu (Maydos Kilisetepe Höyüğü Kazısı Arşivi).

Şekil 21b. Maydos Kilisetepe Höyüğü yerleşmesi IV. Tabaka sonunda deprem neticesinde yıkılmış Yapı III'ün kazıldıktan sonraki durumu (Maydos Kilisetepe Höyüğü Kazısı Arşivi).

Şekil 22. Maydos IV. Tabakaya ait alt sıra temel taşlarının ortostat gibi dik konulmuş duvar örneği, (Maydos Kilisetepe Höyüğü Kazısı Arşivi).

Şekil 23. Maydos V. Tabakaya ait alt sıra temel taşlarının ortostat gibi dik konulmuş duvar örneği, (Maydos Kilisetepe Höyüğü Kazısı Arşivi).

Şekil 24. Maydos IV. Tabakada bulunmuş '*Barbarian Ware*' ve *Buckelkeramik* ya da *Knobbed Ware*'olarak bilinen el yapımı seramik örnekleri (Devrim Çalış Sazcı, Maydos Kilisetepe Höyüğü Kazısı Arşivi).